

КОМЕРЦИЈАЛНА
БАНКА
БАНКА ПОСЛОВНОГ СВИЈЕТА

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

30 ГОДИНА
1972 - 2002

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXXI • БРОЈ 479. • БУДВА, 26. ОКТОБРА 2002. ГОДИНЕ • ЦИЈЕНА 0,30 Е

НОВИНА У РАДУ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
ОТВОРЕНА ОПШТИНСКА КАНЦЕЛАРИЈА У ПЕТРОВЦУ (5)

ИНТЕРВЈУ: ВУКСАН - ВУКО - МИТРОВИЋ, КУВАР, О СВОЈОЈ ПРОФЕСИЈИ НЕКАД И САД

ИСТОРИЈА СЕ МОЖЕ ПОНОВИТИ (7)

ЈОШ ЈЕДАН УСПЈЕХ БУДВАНСКИХ БОЈАРА

НАЈ КОМПЛЕТНИЈА ФОТО ПОНУДА У ЦРНОЈ ГОРИ !!!

BON!
ФОТО ЭЛИТ

- Izrada digitalnih kolor fotografija za 5-20 minuta - digitalne fotografije za dokumenta - foto vizit karte - foto katalozi - foto posteri do formata 1,2 x 2,3 metra - besplatno iznajmljivanje foto aparata - foto montaže - reportažne fotografije, slajdovi - prebacivanje Vaših fotografija na CD u visokoj rezoluciji - foto kalendari: format po želji - skeniranje fotografija, negativa i slajdova - foto na lejnlice - plastifikacija fotosa - fotografije sa interneta - restauracija starih i oštećenih fotografija - izrada fotografija sa CD-a, FD-a, digitalnog foto aparata, MO-a, slajd filma, SM kartica, CF kartica, ZIP-a, PC kartice - kolorisanje crno-bijelih fotografija - izrada crno-bijelih fotografija sa kolor filmom i ostalih medija - slajd film -

grafički dizajn-izrada fotografija sa filmova 6x4,5, 6x6, 6x7 - plotovanje Vaših grafičkih rješenja i fotografija - prebacivanje fotografija sa negativa i digitalnih medija na slajd film - metalni foto bedževi - index print

Podgorica, Slobode 5, tel: 081 244 000

РЕЗУЛТАТИ ИЗБОРА ЗА ПОСЛАНИКЕ У СКУПШТИНИ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ

АПСОЛУТНИ ПОБЈЕДНИК „ДЕМОКРАТСКА ЛИСТА ЗА ЕВРОПСКУ ЦРНУ ГОРУ - МИЛО ЂУКАНОВИЋ“

• У новом републичком парламенту "Демократска листа за европску Црну Гору - Мило Ђукановић" имаће 39 посланика, коалиција "Заједно за промјене" (СНП - СНС - НС) 30, "Црна Гора може - Либерални Савез Црне Горе" четири, а Демократска коалиција - Албанци заједно два мандата

Републичка изборна комисија саопштила је 21. октобра прелиминарне резултате избора за посланике у Скупштини Републике Црне Горе, а званични ће бити познати по истеку рока за подношење приговора (72 часа од закључивања гласања) и одлучивања по њима у складу са Законом.

Од 455.791 уписаных бирача на изборе је изашло 353.078 или 77,40 одсто бирача. Према прелиминарним резултатима "Патриотска коалиција за Југославију" добила је 9.911 гласова (2,81%), "Заједно за промјене" СНП - СНС - НС 133.894 (37,92%), Странка заштите штедних улога и социјалне сигурности грађана 857 (0,24%), Социјалистичка партија Југославије са комунистима за очување Југославије 2.292 (0,65%), Црна Гора може - Либерални савез Црне Горе" 20.306 (5,75%), Бошњачка демократска коалиција Харун Хаџић 2.480 (0,70%), Бошњачка коалиција 2.173 (0,62%), Демократска коалиција - Албанци заједно 8.498 (2,41%), Српска радикална странка 839 (0,24%) и "Демократска листа за европску Црну Гору - Мило Ђукановић" 167.224 гласа (47,36%).

У складу са Законом о избору одборника и посланика у мањој изборној јединици Демократска коалиција - Албанци заједно и "Демократска листа за европску Црну Гору - Мило Ђукановић" освојили су по два мандата.

Квалификациона квота за избор посланика у овој изборној јединици била је 3 одсто од 19.198 гласова (485). За избор преосталих 71 посланика изборна квота од 3 одсто од 353.078 гласова била је 10.593 гласова. Коалиција "Заједно за промјене" освојила је 30 посланика, "Црна Гора може - Либерални савез Црне Горе" четири, а "Демократска листа за европску Црну Гору - Мило Ђукановић" 37 мандата. У новом сазиву републичког парламента апсолутну већину имаће "Демократска коалиција за европску Црну Гору - Мило Ђукановић" са 39 мандата, коалиција "Заједно за промјене" СНП - СНС - НС имаће 30, "Црна Гора може - Либерални савез Црне Горе" четири, а Демократска коалиција - Албанци заједно два посланика.

"Демократска листа за европску Црну Гору - Мило Ђукановић" добила је највише гласова у 11 општинама (Бар, Бијело Поље, Будва, Даниловград, Котор, Игало, Плав, Подгорица, Рожаје, Тиват и Цетиње), коалиција "Заједно за промјене" СНП - СНС - НС у девет (Андијевица, Беране, Жабљак, Колашин, Мојковац, Плужане, Пљевља, Херцег - Нови и Шавник), а Демократска коалиција - Албанци заједно у једној општини (Умје).

Нова републичка скупштина по Закону треба да се конституише до 5. новембра, 15 дана по одржавању избора.

УПРАВЉАЊЕ МОРСКИМ ДОБРОМ ЈУЧЕ И ДАНАС - КАКО СЈУТРА?

ОПШТИНЕ ТРАЖЕ ПРОМЈЕНЕ (8-9)

БУДВАНСКИ ПЛОДОВИ СЕБИЧНОСТИ
ПОДСТАНАРСКИ ДАНИ ТЕКУ (14)

МЛАДИ И НАРКОМАНИЈА
ДРОГИРАНА ПЛАНЕТА (18)

ATLASMONT BANKA

FILIJALA BUDVA

086/ 401-840

FILIJALA BAR

085/ 318-135

FILIJALA HERCEG NOVI

088/ 21 - 130

ТУРИЗАМ

ТУРИСТИЧКИ РАДНИЦИ ОД БОЈАНЕ ДО ИГАЛА

МНОГО ХТЈЕЛИ, СЛАБО ЗАПОЧЕЛИ

УДРУЖЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ АГЕНЦИЈА ХЕРЦЕГ - НОВИ

ДОБРА ПОУКА ЗА ИДУЋУ ГОДИНУ

- Према најавама Министарства туризма и Туристичке организације Црне Горе, ова туристичка сезона требало је да буде најбоља. То се, међутим, није догодило. Сезона је била као прошлогодишња или чак нешто слабија, јер је домаћих гостију било 16% мање, каже секретар Удружења Туристичких агенција Херцег - Новог Илија - Будеч. Разлоги леже у повећању цијена у ванпансиона (ресторанске услуге, исхране, превоз аутобусом, бродом и друге) а највеће повећање биљежи се у приватном смјештају где

се цијена кревета кретала од 10 до 12 евра уместо најављених 5 до 7 евра. То значи да су издаваоци соба изједначили евру са марком. Последица тога је 16% мање ноћења и 3% мање посјетилаца него у истом прошлогодишњем периоду. Госте је најутило, наставља Будеч, и то што су се плаћале услуге на плажама (лежаљке и сунцобране), велика бука односно проглаšана музика, рестрикција воде, нечисто море и лоше вријеме од 20. јула. Све ово се врло брзо прочуло и до маји гости су отишли у Бу-

Д. Ивановић

РЕЗУЛТАТИ АНКЕТЕ ТУРИСТА У ХЕРЦЕГ - НОВОМ

МАЛО СЛАБИЈЕ НЕГО ПРОШЛЕ ГОДИНЕ

На основу анкетног узорка од 582 испитана туриста (ове године је укупно анкетирано 750) просјечна оцјена херцегновске туристичке понуде је приближно иста као прошле године - 3,275 (лани је била 3,30). У Туристичком центру који је у сарадњи са Општином и овај пут организовао и обавио овај значајан посао кажу да се ни коначни резултати неће знатној разликовати.

Туристи су оценама од један до пет оцењивали 12 сегмената понуде. Најзначајнији скок са 2,90 на 3,60 забиљежен је код чистоће мјеста која је и по коментарима туриста и грађана ове Општине била неупоредиво боља него прошлог љета. Највећи пад у просјечној оцјени је код културно - забавних програма са 3,15 на 2,85. Све су прилике да је на овако лошу оцјену утицала бучна забава у бројним угоститељским објектима која гостима није давала мира до

раних јутарњих часова. Иначе ЈУ културе Херцег - фест понудила је овог љета много разноврсније и богатије програме но прошлог а по општем мишљењу успјешно су реализовани и музички фестивал "Сунчане скале" и филмски фестивал. Пад просјечних оцјена забиљежен је код осам питања а пораст само код четири. Осим чистоће мјеста туристи су боље оцјене ове године дали за рад и асортиман у објектима трговине, уређеност и опремљеност плажа и купалишта и организацију градског и предградског саобраћаја. На питање да ли ће поново доћи на љетовање на Херцегновску ривијеру 47% туриста је одговорило да "да", исто толико са "можда" а само 6% је рекло да неће доћи. Иначе највећи број гостију - 65% је и мијулог љета користио приватни смјештај, хотелски 17% док је викенд станове - куће користио 9% туриста.

Д. Ивановић

ХОТЕЛ „ТЕУТА“ РИСАН

ЛОША ВАНПАНСИОНСКА ПОТРОШЊА

Током овогодишње туристичке сезоне забиљежена је веома добра попуњеност смјештајних капацитета ри- санског хотела "Теута" који послује у саставу хотелско - туристичког предузећа "Оногодшт" из Никишића. Хотел "Теута" располаже са 123 собе, у којима се налази 309 кревета, затим тениским и одбојкашким теренима, салоном за масажу, столовима за стони тенис, трим кабинетом, базеном и сауном.

- Овогодишња љетња туристичка сезона у хотелу "Теута" почела је још у мају. Током сезоне имали smo добру попуњеност хотела, укупно 2.300 гостију остварило је преко 16.200 ноћења. Око 70 одсто ноћења остварили су страни туристи, што представља повећање броја страних гостију за 14 пута у односу на про-

потрошње сљедеће године.

- Постоје најаве да ћемо и током наредне туристичке сезоне остварити максималну попуњеност наших смјештајних капацитета. С обзиром да се у близини хотела "Теута" налази сала за мале спортиве (у основној школи "Вељко Дробњаковић") располажемо идеалним условима за припрему спортивских екипа у зимским мјесецима. Већ смо добили неколико понуда за припреме кошаркаша, одбојкаша и стонотенисера током зимске сезоне, тако да је могуће да хотел "Теута" прими гости и прије Нове године - закључио је Контин. Планирано је да рисански хотел "Теута" поново прими гости крајем године, када ће се традиционално организовати један од најпосјећенијих дочека Ноћи године у Боки Которској.

Синиша Милидраг

Оснивач листа Скупштина општине Будва • Издавач јавно предузеће "Информативни центар" Будва • Вршилац дужности директора АЛЕКСАНДРА РО- САНДИЋ • Вршилац дужности главног и одговорног уредника ВАСО М. СТАНИШИЋ • Програмски одбор: ВУКАШИН ЗЕНОВИЋ, ПРЕДРАГ ЈАВЛАН (предсједник), ВЛАДИМИР КАЖАНЕГРА, ЉИЉАНА МАРКОВИЋ и ДРАГАН ЂЕТКОВИЋ Адреса ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ, Словенска обала 13, 85 310 Будва, поштански фах 14 • Телефони: (086) 451-487 (Редакција), 452-024 (Општа служба) Телефакс: (086) 451-487 и 452-024 • E-mail: print@cg.yu • Жиро рачун 55710-603-3-2853 код ЦБЦГ Будва • Годишња претплата 4,00 евра, полугодишња 2,00 евра, за иностранство 7,00 евра • Штампа НЈП "Побједа" Подгорица • Рукописе и фотографије не враћамо • Лист је пријављен код Републичког секретаријата за информације под редним бројем 253

АНАЛИЗЕ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ У ТИВТУ

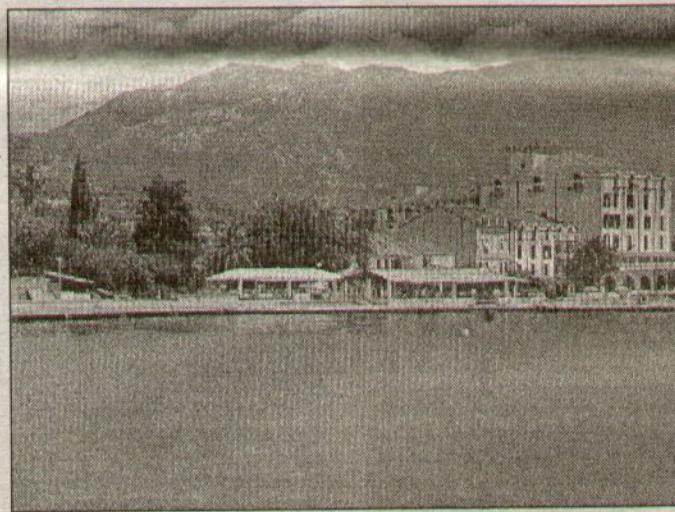
ТУРИСТИЧКИ РАДНИЦИ ЗАДОВОЉНИ

Иако је протекла туристичка сезона у Тивту по општој оцјени била за заборав, статистика говори да је протекло љето у најмањој приморској општини било успјешно. Након relativno добре предsezоне у Тивту, овдашњи туристички радници могу бити задовољни и туристичком посјетом током три љетња мјесеца. Према подацима Туристичког центра на тиватској ривијери је за осам мјесеци ове године боравило близу 19 хиљада туриста који су остварили 138 хиљада ноћења. То је за трећину више него у истом периоду прошле године, која је оцјењена као успјешна. Укупној структури ноћења страни туристи учествују са 41 одсто, а за осам мјесеци остварено је 56.535 иностраних ноћења што је за 78 одсто више него лани. Хотелијери су реално формирали своје цијене, што се не би могло рећи за приватнике који су enormno повећали цијене смјештаја.

Туристички центар Тивта и ове године је спровео анкету туриста. Анкетирано је 340 гостију од чега 47 из иностранства који су Тивту дали просјечну оцјену 3,31 што је боље него прошле го-

дине када је оцјена била 3,13. Најбоље је оцјењен рад особљаја са 4,09 а најслабије организација излета 2,76. Чистоћа града, као и опремљеност плажа дуж тиватске ривијере добиле су високе оцјене. Гости су истакли редован одвоз смећа, уређеност зелених и цијевних површина и болу опремљеност плажа.

Иако су туристичке, културно-забавне манифестије и спортске приредбе некад биле обиљежје љета у Тивту, ове године је било другачије па су гости најнижу оцјену дали баш културно-забавном програму - 2,60. "Тиватско културно љето" Центра за културу није задовољило туристе који су у анкети најчешће истацвали потребу за већим бројем манифестија, фешти и забавних програма на локацијама где су туристи, односно забавне садржаје уз рибу, вино и медитерански звук. На пад оцјене културног

ТУРИСТИЧКА АГЕНЦИЈА „МЕРИДИАН“

ЦИЈЕНЕ СУ БИЛЕ НЕРЕАЛНЕ

У протеклој љетњој туристичкој сезони у Котору нијесу остварени очекивани пословни резултати, због превисоких цијена смјештаја и недостатка квалитетних туристичких услуга, сматра директор которске туристичке агенције "Меридијан" Жарко Радуловић.

-

Сматрам да је протекла туристичка сезона у Котору била веома лоша, а на то је утицало неколико фактора. Превасходно смо сами криви за то, а и ниво услуга, које смо нудили, био је на ниском нивоу. Цијене су углавном туристичкој сезони биле нереално високе, тако да је коначни резултат веома лоша сезона могу рећи готово катастрофална.

За предстојећу туристичку сезону треба да реално сагледамо стање и у складу са тиме припремимо стратегију и политику туристичке послуде, а то значи реалне цијене, квалитетније услуге и много већа улагања у маркетинг, односно реклами - Радуловић.

Туристичка агенција "Меридијан" је и током протекле љетње сезоне пружала услуге смјештаја гостију у приватним туристичким објектима, али је због малог броја гостију на подручју которске општине, била приморана своје пословне активности преусмјерити према улцињској, будванској и херцегновској ривијери.

- Смјештајни капацитети у Котору су приликом проблематични за данашњег савременог туриста, јер становици располажу са малим бројем апартмана, а и цијене су малтене веће него на Светом Стефану. Други проблем је географско окружење Котора, с обзиром да се не налази на отвореном мору, тако да за страног туриста и није тако атрактивна

дестинација, као што је речимо Будва или Свети Стефан. Спремамо се да за наредну сезону што боље припремимо туристичку понуду и остваримо квалитетну комуникацију са становницима, како би покушали да им презентујемо реалну слику нашег туристичког стања.

Због тога није изненађење да у укупном промету туристичке агенције "Меридијан", Котор учествује са само два до три процента, иако је наше сједиште у овом истом граду - истакао је Радуловић.

Радуловић сматра да у Котору дјелује неколико врсних туристичких радника који су посљедњих година, а и данас, на неки начин запостављени и не учествују у планирању и креирању развоја туризма у Котору и Боки Которској.

С. Милидраг

ТУРИЗАМ

О РЕЗУЛТАТИМА И ПО(Р)УКАМА ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

ДА ЛИ ЂЕМО НАУК НАУЧИТИ? (2)

ХТП „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ – ПЈ „ПАЛАС“ ПЕТРОВАЦ

ЈЕДНА ОД БОЉИХ СЕЗОНА

Овогодишња туристичка сезона у пословној јединици "Палас" за разлику од укупних трендова на Црногорском приморју била је успешна и може се упоредити са 1998. годином.

Број остварених ноћења у хотелу "Палас" и вилама "Олива" износи 61 хиљаду или 11,3 одсто више него прошле године. Оцјенивши позитивним што се стране агенције враћају у наше хотеле, директор пословне јединице "Палас" Војо Греговић казао да су од укупног броја ноћења 15 хиљада или 25 одсто остварили страни гости што је значајно повећање у односу на прошлу годину када су страни гости чинили 5 одсто од укупног броја ноћења. Греговић истиче да би били задовољни уколико би такав тренд био настављен и повећан за још 20 одсто сљедеће године.

Страни гости су долазили углавном посредством ИТС-а и Некермана, затим руске агенције Р-турс, а било је и гостију из Белгије, што, наглашава Греговић, показује да се ипак креће на боље, али и додаје да је број домаћих гостију опао у односу на прошлу и уопште на раније године, па је забиљежен пад ноћења домаћих гостију за 13 одсто.

- Ми смо наше објекте отворили 16. маја и радили смо

пуних пет мјесеци што је позитивно, иако смо у мају и октобру имали мали број ноћења. Објекти су 87 дана били 100 одсто попуњени и мислим да је то један плус. Чинjenica је да у "Палас", виле и старе ресторане треба уложити можда и око 10 милиона евра, направити ове објекте и довести их до четири звјездице. То је ипак за нас велики залогај тако да ћемо у садашњој ситуацији то тешко моћи без неких кредитних задужења, вјероватно иностраних. Хотел је затворен 18. октобра, а на основу урадјених анкета, просјечна оцјена за понуду је 4,42 што само по себи говори о квалитету понуде ако је највећа оцјена 5.

- И послије наших упозорења ништа се није побољшајло па смо били принудени да се обратимо Министарству туризма, полицији и инспекцији, али узалуд. Музика са бродића је толико гласна да су гости и на то давали примједбе, а такодје је им је сметао и велики број лежаљки од којих нису имали где да рашире пешаке. Наплатна улаза на плажама је била примједба на коју су гости указивали, а био је присутан проблем и са чишћењем улица. Један дио улица у Петровцу се чисти, међутим оне које су на неки начин другоразредне чисте се највише четири пута у току мјесеца, што није добро јер знамо да гости из наших и других објекта шетајуји све то примијете. Појединим контејнерима се није могло прићи од аутомобила паркираних у близини, тако да је изражени проблем паркинга представљао проблем за Петровац, као и чишћење највећег хотела у Сутомору, а један од проблема, односно неправилности на које су туристи Петровца указивали је недостатак воде. Поред неких споредних није освјетљена главна улица у Петровцу и ми као туристички радници интервенишемо сваке године, али по том питању још увијек ништа није урадено- истиче Греговић.

Н. Р.

ХОТЕЛ - ПАНСИОН „АДРИЈА“

ЗАДОВОЉНИ ГОСТИ И ОСОБЉЕ

- Тешко хотелијерима ако не прате нове изазове, не размишљају на начин на који гост планира вријеме које опредјељује за одмор. Јер, вага понуде и потражње у туризму је савршено пречизна.

Оваква пословна филозофија, мада се код нас тешко пробија, има своје место у хотел-пансиону "Адрија" у Шушању, власника компаније "Адрија турс" Веселина Гвозденовића. Када све "штима" и госту и особљу је заиста добро. А гостију је овог јарка било толико да су смјештајне капацитете, наравно, истог ранга морали закупити и ван капија "Адрије".

Савремено уређених и модерно опремљених 26 соба "А" категорије укупно се-

дамдесетак кревета и храна на коју гости "никако да се пожале", чине овај прелијепи објекат. Цијене су биле на Црногорском приморју прихватљиве, пансион од 11,5 до 17 евра.

У свакој смјени имали смо од 120 до 150 гостију, што домаћих што страних - каже Гвозденовић из Крагујевца, а Мирјана Милић из Бање Луке "сви комплименти хотел пансиону "Адрија", утиске ћу пренети и својим пријатељима"

Мада некоме може дјеловати да претjerujem, заиста о нама се проносе лијепе ријечи - каже рецепционер Лара Стевановић. Она са задовољством прича и како су гости "Адрије" били заиста сјајни.

Иначе, све пише у књизи утискака коју, кажу, могу показати свима. У њој има и презиме и пуне адресе госта и ријечи хвале. Мирко Спасојевић из Бачке Тополе ка-

же, "као да смо били у неком европском центру, то доживљавамо први пут, мада на Црногорском приморју љутујемо десет година".

"Хвала, до скорог виђења наредне године", каже Катарина Јовановић из Крагујевца, а Мирјана Милић из Бање Луке "сви комплименти хотел пансиону "Адрија", утиске ћу пренети и својим пријатељима"

Мада некоме може дјелovati da pretjerujem, zaista o nama se pronoše lijepe rijeci - kazuje recepcijonjer Lara Stevanović. Ona sa zadovoљstvom priča i kako su gosti "Adrije" bili zaista sjajni.

Примједбе има газда Веселин Гвозденовић. Односе се на лошу инфраструктуру, путеве и прилазе плажама,

тушеве, којих нема на плажама и чистоћу у овом лијепом јарку у барској општини. Противи се газдољању "Морског добра", јер по њему боље ефекте дalo bi opštinsko gazonjanje. Što se njega tice, kaže, plaća državi sve sto je propisano zakonom, jer to je njegov zadatak. Na takav odnos Gvозденовић је научио док је радио у Швајцарској и Њемачкој. Али, каже, то је и његов лични однос према друштвеним обавезама.

Гвозденовић већ смишља нове садржаје за наредну сезону. А и за ову је имао понуду више. Од "Адрије" до плаже, госте је овог јарка, мада је плажа близу, превози кабриолет атрактивног дизајна.

Н. Павловић

ТУРИСТИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ЦРНЕ ГОРЕ

ПРЕДСТОЈЕ ДЕТАЉНИЈЕ АНАЛИЗЕ

- Црну Гору је за осам мјесеци ове године посетило 440.764 туриста, од којих је 336.041 домаћих и 104.723 иностраних - изјавио је директор Туристичке организације Предраг Јелушић, додајући да је остварено 3.143.751 ноћење. Инострани гости остварили су 723.345 ноћења, што представља раст од 26% у односу на прошлу годину. Од иностраних гостију највише је било Чеха - око 16.000, затим Словака - 11.000, Руса - 9.500 и Њемаца - 8.500. Посета домаћих гостију ове године је била испод очекивања, односно гостију из Србије је било мања 10% у односу на прошлу годину.

Јелушић је најавио да ће национална Туристичка органи-

зација претпријети одређену децентрализацију према туристичким информативним центрима, односно цијени које ове године нијесу пратиле квалитет понуде - ређајући Јелушић најаве да ће у том циљу бити потребно урадити два закона, првенствено закон о

таксама који ће бити обавезујући за све субјекте који се на посредан или непосредан начин баве туризмом, а што ће представљати стабилији извор финансирања Туристичке организације.

Како је budgetom за промоцију и пропаганду туризма на иностраним и домаћим туристичким берзама и сајтовима за 2002/03. намијењено 405 хиљада евра (38% маје у односу на прошлу годину), туристичка понуда Црне Горе за наредну сезону биће представљена на берзама у Лондону, Прагу, Берлину и Москви, као и послије Новог Сада, у Јубљани, Београду и Будви.

М.М.

ХТП „КОРАЛИ“ БАР

БОЉЕ НЕГО ЛАНИ

- Потрошња у ванпансиону је и даље доста слаба, што указује на то да и наши јарки гости, као и они који су боравили у сличним хотелима на јужној обали, не спадају у бољеплатежне туристе. Било је и примједби гостију који су код нас боравили и оне се углавном односе на буку. Музички терор у Сутомору, стварају је нездовољство код хотелских гостију и тај проблем морамо разријешити уочи идуће сезоне. Наравно то не можемо учинити сами, већ у сарадњи са општинским властима, истиче Симовић.

- Драган Симовић каже да цијене које су јарос вожиле на Црногорском приморју јесу биле проблем. Но, по његовом мишљењу невоља је у томе што су "у ист кош" у медијима сврставани и они који су заиста нудили приступачне и разумне цијене за своје услуге и они који су дивљали, тражећи за пиво, рецимо, и пет евра.

- Чијеници је да је тржиште слободно, да свако одређује цијене према свом нахоењу. Но, постоји јероватно начина да се онима који дивљају скрене пажња да то не чине, да лоша слика из једног, два или десет локала не буде и слика цијеле обале. Уопштавања, наиме, праве и сами гости који не кажу, напримjer платио сам пиеће у том и том локалу толико, него одрали су ме у Бару, Будви и слично. Мислим да туристички целини Црне Горе, али и одговорни за ову врсту послова у општинама треба да током јесени и зиме изнанализирају добро све пропусте овогодишње сезоне и како би грешке биле елиминисане, јер у противном наредна сезона може такође бити доста лоша, рекао нам је Симовић.

С. Ш. Г.

ТУРИСТИЧКИ ЦЕНТАР УЛЦИЊ

НЕРЕАЛНА ОЧЕКИВАЊА

Протекла туристичка сезона је, за већину житеља Улциња, представљала разочарење јер се очекивала боља посјета а самим тим и боља зарада која би омогућила да се лагодије изгуре остатак године. Радослав Нишавић, директор Туристичко информативног центра сматра да су таква очекивања била нереална јер су заснована на илустивима из претходног јарка када је Улцињ посјетило око 8.900 иностраних посјетилаца који су остварили 49.000 ноћења. Најбоља посјета је забиљежена у јулу.

Улцињ иначе има око 4.500 кревета у хотелском смјештају а Нишавић пројењује да приватни сектор може да прими онолико гостију колико се одлучи да посети на овом дијелу обале. Рачуна се ипак да тај сектор располаже са 60.000 кревета који задовољавају критеријуме за боравак туриста.

С.Муjiћ

АКТУЕЛНОСТИ

СЈЕДНИЦУ СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ БУДВА ОБИЉЕЖИЛО СУМИРАЊЕ ЗАТЕЧЕНОГ СТАЊА И НАСЛИЈЕЂЕНИХ ОБАВЕЗА

СМАЊЕН БУЏЕТ

Скупштина општине Будва, на сједници одржаној 14. октобра, усвојила је Програм рада за 2002. годину, донијела одлуку о усвајању Програма уређења градског грађевинског земљишта и програма инвестиционих активности и утврдила накнаду за уређивање градског грађевинског земљишта. Усвојена је Информација о реализацији Програма привременог коришћења неизграђеног градског грађевинског и Извештај о реализацији Програма одржавања градског грађевинског земљишта и изграђеног земљишта у општој употреби за 2002. годину.

Школи за основно музичко образовање дата је на коришћење зграда у Старом граду која је доскора припадала друштвено - политичким организацијама, а међусобни односи Општине и Школе регулисаће се посебним уговором. Од свог оснивања, прије 11 го-

јевног конкурса, нити је формирана комисија, а уместо 15 одобрено је чак 56 локација: девет конзерватора за сладолед, два апарата за кокице, 31 локација за паное и 14 локација за витрине са лименкама. До одступања од Програма дошло је и на катастарској парцели 3102 (стара аутобуска станица). Иако овдје није било предвиђено постављање било каквих привремених локација, Секретаријат за урбанизам одобрио је четири локације за паное, двије локације за сладолед и једну локацију за апарат за кокице. Било је још одступања а у Информацији Секретаријата за урбанизам наглашено је да је ранији Секретаријат злоупотријебио и прекорачио овлашћења па је уместо да буде изузетак постало правилно да се све локације дођељују непосредном подглобом. Приликом реализације Програма није се, како је наглашено у Информацији, водило рачуна о одредбама којима је прописано да се забрањује одбравање локација које нарушају постојеће градске функције, угрожавају несметано одвијање саобраћаја, естетски деградирају простор и прозорују загађење околине. Одбравањем енормно велика броја локација него што је Програмом предвиђено, истакнуто је у Информацији, естетски и архитектонски је деградиран простор а постављањем нетипских објеката најатрактивнија комуникација изгубила је сва обељежја градске приобалне улице.

У расправи је наглашено да је ДПС власт издавала локације супротно Програму и тако обезбеђивала гласове за изборе, али и да се будуће треба повести много више рачуна о привременим локацијама. Треба, нарочито, осим о њиховом броју и изгледу, водити рачуна о њиховом садржају прецизирајући где се могу продавати храна и пиће.

Скупштина је усвојила Програмску оријентацију Медитеранског дистрибутивног центра, програме рада и финансијске планове јавног предузећа "Информативни центар" и јавних установа "Град театар" и "Музеји, галерија, библиотека", с тим да се њихови финансијски планови усклађују са ребалансом општинског буџета за ову годину. Одборници коалиције "Заједно за Будву" имали су више приједби на досадашњи рад директора јавне установе Спомен дом "Црвена комуна", наглашавајући да је

било, који је донио предсједник општине 22. априла, није досљедно спроведен. Према усвојеној Информацији приликом реализације Програма дошло је до драстично одступања у дјелу катастарске парцеле 3104 КО Будва (шеталиште). Било је пет апарата за кокице а да се привремено коришћење тих локација одобри послије прикупљања понуда јавним конкурсом. Но, нити је било

политика ове установе била искључиво у интересу ДПС и да зато Либерални савез треба да испоштује коалициони споразум и промијени директора "Црвене комуне". Прије завршетка расправе предсједник општине Весна Радуновић је повукла предлоге програма рада и финансијског плана "Црвена комуна" и тиме је одлучивање о овим документима одложено за неку од наредних сједница Скупштине општине.

Са сличним образложењем повучен је са дневног реда и програм рада и финансијски план јавне установе Спомен дом "Режевићи", а у расправи је истакнут несвакидашњи проблем јер досадашњи вршилац дужности директора Оливера Франовић, коју је Управни одбор разријешио дужности, одбија да преда дужност новом вршиоцу дужности директора Татјана Грегорић.

Одборници су једногласно одбили предлоге програма рада и финансијског плана јавног предузећа "Медитерански спортски центар" са образложењем да је приликом додградње објекта МСЦ било разних злоупотреба и да се може усвојити програм који се темељи на тим пословима. Закључено је да Управни одбор МСЦ и предсједник општине формирају комисије које ће испитати законитост пословања Медитеранског спортског центра, па да се тек послиje одлучује о програму рада и финансијском плану.

Усвојена је Информација о стању о спортским организацијама у будванском општини, а послиje дуже расправе и Извештај анкетног одбора кога је Скупштина општине формирала 31. јула са задатком да утврди законитост издавања у закуп шеталишне стазе Будва - Рафаиловићи за саобраћај три туристичка мини воза. Анкетни одбор је у свом Извештају, који је почетком августа достављен предсједнику општине, имајући у виду бројне незаконитости у поступку оглашавања, избору најбољег понуђача и уплаћивања излицираних накнаде, предложио предсједнику општине да раскине уговор закључен са "Дока комерцом", да наложи надлежном општинском органу да забрани саобраћај три туристичка мини воза и успостави законит режим саобраћаја на истој линији. Уговор је раскинут, али дозвола за рад за ову годину није одузета с образложењем да регуларно уплати дно одговора накнади за једну годину. Коначну одлуку треба да донесе Суд, па је описано да је сврсисходније сачекати судску одлуку, која ће како се очекује бити у интересу Општине. Чланови Анкетног одбора су инсистирали да се усвоји Извештај и предложени закључци у цијелини што је прихваћено већином гласова - 14 одборника је било а за три су се уздржало од гласања.

За одборнике који ће учествовати при закључивању бракова за подручје Будве, Бечića и Светог Стефана одређени су Ђуро Рафаиловић, Станко Асановић, Блажко Мартиновић, Љубо Лижешевић, Раде Јовановић, Миленко Медиговић и Александар Тичић а за подручје Петроваца Вукашин Зеновић, Радмила Франићевић и Вукашин Станишић.

За одборнике који ће учествовати при закључивању бракова за подручје Будве, Бечića и Светог Стефана одређени су Ђуро Рафаиловић, Станко Асановић, Блажко Мартиновић, Љубо Лижешевић, Раде Јовановић, Миленко Медиговић и Александар Тичић а за подручје Петроваца Вукашин Зеновић, Радмила Франићевић и Вукашин Станишић.

Секретаријат за урбанизам одобрио је постављање било каквих привремених локација, Секретаријат за урбанизам одобрио је четири локације за паное, двије локације за сладолед и једну локацију за апарат за кокице. Било је још одступања а у Информацији Секретаријата за урбанизам наглашено је да је ранији Секретаријат злоупотријебио и прекорачио овлашћења па је уместо да буде изузетак постало правилно да се све локације дођељују непосредном подглобом. Приликом реализације Програма није се, како је наглашено у Информацији, водило рачуна о одредбама којима је прописано да се забрањује одбравање локација које нарушају постојеће градске функције, угрожавају несметано одвијање саобраћаја, естетски деградирају простор и прозорују загађење околине. Одбравањем енормно велика броја локација него што је Програмом предвиђено, истакнуто је у Информацији, естетски и архитектонски је деградиран простор а постављањем нетипских објеката најатрактивнија комуникација изгубила је сва обељежја градске приобалне улице.

Секретаријат за урбанизам одобрио је постављање било каквих привремених локација, Секретаријат за урбанизам одобрио је четири локације за паное, двије локације за сладолед и једну локацију за апарат за кокице. Било је још одступања а у Информацији Секретаријата за урбанизам наглашено је да је ранији Секретаријат злоупотријебио и прекорачио овлашћења па је уместо да буде изузетак постало правилно да се све локације дођељују непосредном подглобом. Приликом реализације Програма није се, како је наглашено у Информацији, водило рачуна о одредбама којима је прописано да се забрањује одбравање локација које нарушају постојеће градске функције, угрожавају несметано одвијање саобраћаја, естетски деградирају простор и прозорују загађење околине. Одбравањем енормно велика броја локација него што је Програмом предвиђено, истакнуто је у Информацији, естетски и архитектонски је деградиран простор а постављањем нетипских објеката најатрактивнија комуникација изгубила је сва обељежја градске приобалне улице.

Секретаријат за урбанизам одобрио је постављање било каквих привремених локација, Секретаријат за урбанизам одобрио је четири локације за паное, двије локације за сладолед и једну локацију за апарат за кокице. Било је још одступања а у Информацији Секретаријата за урбанизам наглашено је да је ранији Секретаријат злоупотријебио и прекорачио овлашћења па је уместо да буде изузетак постало правилно да се све локације дођељују непосредном подглобом. Приликом реализације Програма није се, како је наглашено у Информацији, водило рачуна о одредбама којима је прописано да се забрањује одбравање локација које нарушају постојеће градске функције, угрожавају несметано одвијање саобраћаја, естетски деградирају простор и прозорују загађење околине. Одбравањем енормно велика броја локација него што је Програмом предвиђено, истакнуто је у Информацији, естетски и архитектонски је деградиран простор а постављањем нетипских објеката најатрактивнија комуникација изгубила је сва обељежја градске приобалне улице.

Секретаријат за урбанизам одобрио је постављање било каквих привремених локација, Секретаријат за урбанизам одобрио је четири локације за паное, двије локације за сладолед и једну локацију за апарат за кокице. Било је још одступања а у Информацији Секретаријата за урбанизам наглашено је да је ранији Секретаријат злоупотријебио и прекорачио овлашћења па је уместо да буде изузетак постало правилно да се све локације дођељују непосредном подглобом. Приликом реализације Програма није се, како је наглашено у Информацији, водило рачуна о одредбама којима је прописано да се забрањује одбравање локација које нарушају постојеће градске функције, угрожавају несметано одвијање саобраћаја, естетски деградирају простор и прозорују загађење околине. Одбравањем енормно велика броја локација него што је Програмом предвиђено, истакнуто је у Информацији, естетски и архитектонски је деградиран простор а постављањем нетипских објеката најатрактивнија комуникација изгубила је сва обељежја градске приобалне улице.

МАГИСТРАЛА ПОНОВО ДВОСМЈЕРНА

Одборници су једногласно одлучили да се промијени Одлука о регулисању саобраћаја у дијелу којим је прије три године уведен једносмјерни саобраћај на магистралу од семафора до раскрснице у Подкошљуну и од те раскрснице "заобилазницом" до семафора. Једносмјерни саобраћај је промјеном Одлуке укинут, али ће постојећи режим саобраћаја вожити до краја априла идуће године. У међувремену Секретаријат за комунално-стамбене послове треба да одреди нову (стару) хоризонталу и вертикалну сигнализацију.

У ОБРАЗЛОЖЕЊУ Одлуке истакнуто је да измиштавањем магистралног пута нијесу побољшани услови саобраћаја у Будви, а time су и прекршени прописи (Одлука о утврђивању магистралних путева, савезни пропис из 1984. и 1987. године). Прописи су прекршени јер се на магистралном путу не може уводити једносмјерни саобраћај како је Скупштина општине Будва одлучила прије три године. Раније стање, односно једносмјерни саобраћај кроз Будву, на дионици Јадранског пута од раскрснице на којој се тај пут укршта са Топлишким путем до раскрснице у Подкошљуну, у складу је са Одлуком о утврђивању магистралних путева по којој је та дионица на траси магистралних путева СРЈ Котор – Тиват – Петровац на мору – Подгорица и Подгорица – Цетиње – Будва – Петровац на мору – Улцињ.

Предлажући укидање једносмјерног саобраћаја у Будви Клуб одборника Социјалистичке народне партије предложио је да се у та одлука примењује од 1. маја 2003. године. До тада, како су у расправи истакли одборници СНП и Либералног савеза, треба да се промијени хоризонтална и вертикална сигнализација, да се ураде проширења поред најпрометнијих раскрсница, али и испита могућност изградње још једне или двије саобраћајне траке дуж магистрале до раскрснице у Подкошљуну.

МАЊИ ПРИХОДИ И РАСХОДИ

Према Одлуци о Буџету Општине Будва за 2002. годину, коју је предсједник општине Ђорђије Прибилоvić донио 29. марта у складу са законским и статутарним овлашћењима, планирани износ Буџета био је 11.020.316 евра. За првих осам мјесеци ове године остварено је свега 5:027.385,62 евра или 45,62 одсто од планираног, па је и процијењено да се тако планирани буџет не може остварити.

Изјменом и допуном Одлуке о Буџету за 2002. годину умјесто 11.020.316 евра планирани приходи су 6.954.990 евра. Смањени су скоро сви планирани приходи, а највеће смањење је код накнаде за уређивање градског грађевинског земљишта - са 6.776.593 на 3.086.924 евра. Другачије је једино на ставци накнаде за коришћење градског грађевинског земљишта - умјесто раније планираних 818.068 евра по новој одлуци у општинску касу по том основу треба да се улије 840.000 евра.

Мање прихода значи и мање расхода, а то ће се посебно одразити на реализацију програма Секретаријата за инвестиције - умјесто 6.520.947 евра у буџету ће се за инвестиције обезбиједити само 2.836.924 евра. Зараде и друга лична примања остаће на планираном нивоу, а смањење буџетских прихода одражиће се и на кориснике Будве.

НОВА ОДЛУКА О „КОМУНАЛИЈАМА“

АКТУЕЛНОСТИ

МОНСУНСКА КИША ПАРАЛИСАЛА САОБРАЋАЈ
И ЖИВОТ 10. ОКТОБРА

ВОДА БЛОКИРАЛА БУДВУ

• Формирана комисија за пројектен штету

Јака монсунска киша која је захватила Будву 10. октобра око 15 часова, изазвала је поплаве у једном броју пословних објеката, кућа и станови, а град је због јаких бујица и воде која је понегде достизала висину до један метар, био парализан неколико сати и у потпуној блокади.

У води дуж градских улица, остало је мноштво аутомобила, а због одрона, саобраћај је био у прекиду на три места у граду. Због парализе у саобраћају, више од два сата са Аутобуске станице у Будви, нису саобраћали аутобуси у свим правцима, па и они који превозе ученике, што је изазвало оправдану узнемиреност код родитеља. Хале на Јадранском сајму иако је у току био Сајам аутомобила биле су поплављене, а у великом невремену, вода је са крова продрла у редакционске просторије Радија Будве.

Р. Павићевић

ЗАХТЈЕВ СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ ХЕРЦГЕГ - НОВИ

МЕЂУНАРОДНЕ СНАГЕ ШТО ДУЖЕ НА ПРЕВЛАЦИ

Рјешење за спорно питање разграничења на Превлаци треба да буде праведно и на страну историјских и стручних чињеница. За нас је најмање битно шта ће се на Превлаци гратити, најзначајније је дефинисати власника. То питање треба да рјешава савезна држава и савезна влада премда су и они то до сада радили врло малодушно и радо би проблем препустили републичкој влади. Да би се проблем ријешио и на једној и на другој страни треба да постоје проговорачи добре воље. Није у реду да се ова тема злоупотребљава у дневно - политичке сврхе, треба је рјешавати у мирнијој атмосferи и искључиво чињеницама. Питање разграничења на Превлаци накада није ријешено у складу са међународним прописима и правом. Први уговори о откупу земљишта за војне потребе склопљени су 1825. Од тада су земљу на Превлаци држали разне војске, изграђивале фортификационска утврђења искључиво за потребе одбране Боке. То су само неки акценти из скупштинске расправе поводом информације о актуелном тренутку рјешавања питања разграничења СРЈ са Републиком Хрватском у зони Превлаке који су се чули на 16. засиједању одјакном 11. октобра.

Иако задовољни чињеницом што је мандат снага УН на Превлаци продужен, одборници нису скривали стРЕПЊУ од пребрзих одлука надлежних које би могле дадатно да искомпликују ситуацију.

За др Илију Павловића предсједника Југословенске лиге за мир, невладине организације која је са Матијом Боке иницијала својом бухватну расправу са поли-

тичким представницима три бокељске општине и Будве у предходном периоду, несумњиво је, једино правично и најмање компликовано рјешење - коме припада залив томе припада и Превлака. Губитак рта Оштро изазивао би тешке последице за становништво Боке, Црне Горе и Југославије. То је за њега егзистенцијално питање зато изјаве неких црногорских званичника које су се у последње вријеме чуле о рјешењима за Превлаку сматра неодговорним и ризичним.

Због партијске заузетости у раду Скупштине нису учествовали одборници ДПС или је одборничка већина једногласно закључила да међународне снаге на Превлаци треба да се задрже што дуже, најмање још шест мјесеци и да се доношење рјешења за Превлаку одложи до усвајања Уставне повеље односно конституисања нове савезне државе. Најављено је да ће о овој теми бити вођена расправа у оба вијећа савезног парламента на основу предложене декларације о заштити интереса СРЈ у процесу разграничења са Хрватском у подручју Бококоторског залива - Превлаке. Савезна Влада је, како се чуло, већ упутила иницијативу да се закаже Скупштина са овом темом. Скупштина Општине је усвојила информацију коју је о активностима од априла ове године водила херцегновска делегација са циљем да укаже на значај и интересе становништва Боке за питање разграничења. Заклучено је да херцегновска Општина и даље треба да буде активно укључена у рјешавање питања Превлаке.

Д. Ивановић

НОВИНА У РАДУ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

ОТВОРЕНА ОПШТИНСКА КАНЦЕЛАРИЈА У ПЕТРОВЦУ

Предсједник општине Будва Весна Радуновић, отворила је 17. октобра у згради Спомен дома "Црвена комуна" у Петровцу канцеларију општине Будва, која ће радити за потребе грађана Петровца, Буљарице и Режевића сваког радног дана од 8 до 14, а четвртком од 8 до 17 часова.

У ванредној ситуацији, каква се одавно не памти у Будви, брзо су интервенисали: радници Јавног комуналног предузећа, припадници полиције и Ватрогасне јединице.

Поводом поплава у општини Будва формирана је комисија за пројектен штету насталих у овој елементарној непогоди, па је упућен апел грађанима да пријаве насталу штету, како би комисија изашла на терен и процијенила штету и саставила одговарајући извештај. Пројектена штете, биће завршена до краја октобра.

Р. Павићевић

ња, предсједница општине Будва је у општинској канцеларији у Петровцу, примила чланове Одбора за затварање депоније у Новосе-

љу и обавијестила их о потписивању споразума општина Будва, Котор и Тиват око изградње пројекта привремене депоније за ове три оп-

штине на локацији Ловање код Тивта, која ће се градити из средстава Свјетске банке за развој.

Р. Павићевић

„ЈП ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА“ НАЈАВЉУЈЕ БОЉЕ И РАЦИОНАЛНИЈЕ ВОДОСНАДБИЈЕВАЊЕ

ЗИМИ БЕЗ ПОДГОРА

Управа Јавног предузећа "Водовод и канализација" почела је да враћа дугове које је приликом постављања на место вршиоца дужности тог предузећа затекао Борис Вуковић. Према његовим ријечима, и поред затечених дугова који су огромни, управа је успјела да запосленима исплати све заостале зараде, а такође су исплаћено двије рате заосталог дуга за неплаћене доприносе за претходне три године.

Вуковић истиче да је нај-

битнија активност "Водовода" у периоду од када је он на место вршиоца дужности директора преспајање цјевовода у Милочери који је био у последње три године у прекиду. Послије пријење запосленима тог цјевовода на водоводну мрежу, искључено је извориште Подгора, за које Вуковић тврди да нема потребе да буде прикључено

током зиме. "Водовод" ће тако уштедети око 50 хиљада евра за струју.

Наредне активности "Водовода" биће на изворишту у Сјенокосу, на бунарима у Бечићима и Буљарици који ће омогућити веће количине воде за наредну годину, а за тај посао, истиче Вуковић, биће потребно око 40 хиљада евра.

Н. Р.

У УЛЦИЊУ ОВОГА ЉЕТА СО СУ ОБРАЛЕ – КИШЕ

УВОЗ ЈЕ НЕМИНОВАН

• Послије 1944. и 1968. године ово је трећи пут да у Улцињу изостане берба соли

Протекло љето, по многочemu атипично, памтиће иtekako Улцињани. Посебно запослени у Солани "Бајо Секулић". Током августа у нашем најужијем граду није, наиме, обављена берба. Узреле кристале на соним пољима једине морске солане у СРЈ, растопиле су кише које су крајем љета свакодневно и обилно натапале југ Црне Горе.

Ово је иначе трећи пут, за

67. љета колико се со сакупљањем на подручју Улциња, да изостане берба. Први пут се то догодило 1944. године, а други пут су, такође кише, однijеле "род" 1968. године.

- Велике бијеле плоче су биле тешке око 30.000 тona и очекивали смо једну од бољих берби, каже Јубо Газивода, директор Солане "Бајо Секулић" у Улцињу.

Ангажовали смо, како то већ чинимо годинама, и се-

зонце како би посао обавијали на вријеме и како треба. А онда су почеле кише, упорне и дуге и небо нам је одиједло сву со.

На залихама улцињске солане средином октобра било је око 65.000 тona соли. То је, наиме, остало од бербе из прошле године када је сакупљено 24.000 тona.

- Током септембра смо прерадили и тржишту испоручили око 2.500 тona, каже Газивода. - Сва-

кодневно тржишту испоручујемо око 100 тona соли у паковањима од једног, пет, десет и двадесет и пет килограма. Највише иде на тржиште Црне Горе, дно и подручје Србије.

Наступа, међутим, позна јесен, потом слиједи зима. Вријеме када се морске користи за солење свињског mesa, разних врста рибе, али и за посипање путева када их прекрије лед.

С. Ш. Г.

Некад било

АКТУЕЛНОСТИ

НАШЕ ИСТРАЖИВАЊЕ: ПРОДАЈА „ЈУГОПЕТРОЛА“
– ЗА И ПРОТИВ

Средином октобра у жижи црногорске јавности, нашао се которски „Југопетрол“. Његова продаја, наиме, од стране оних који су је обавили хваљена и истичана као примјер приватизације, а с друге стране увељико осправљана од оних који будућност и просперитет Црне Горе виде на други начин, била је тема о којој се увељико говорило у предизборној кампањи...

Мада је најуспјешнија црногорска фирма, што се папира тиче, на њену продају, ипак, није стављена тачка. Но, поји-мо редом.

„ЛУКОИЛ“

Јавности је саопштено да се на другом мјесту на ранг листи за продају „Југопетрола“ нашао руски „Лукоил“. Он је за акције которске фирме понудио 35 милиона евра, за инвестиције 22, а за социјални програм и локалну самоуправу 4,5 милиона евра.

У четвртак, 10. октобра у пословној згради „Југопетрола“ у Котору уговор о купопродаји једне од ријетких компанија која исплаћује дивиденде, Завода за запошљавање, Фонда ПИО, Фонда за развој и Владе РЦГ на челу са Филипом Вујановићем и члени људи грчке компаније „Хеленик Петролеум“.

Грчки партнер је, на расписаном међународном тендери, понудио најбоље услове, како је објашњено том приликом. За 54,3 одсто акција которске фирме Грци су спремни да дају 105 милиона евра и то овим „редом“: 65 милиона за акције, 35 за инвестиције, 4 за социјални програм „Југопетрола“ и 1,5 милиона

ИСТРАЖИВАЊЕ

У вези са продајом „Југопетрола“ јавила су се још нека питања. Она се, прије свега, односе на стране партнёре Которана, с којима су закључени уговори о заједничком трагању за нафтот у подморју Јужног Јадрана. То су енглеске фирмe „Рамко“ и „Стар петролеум“. Након потписивања уговора с Грцима, ствари се, наиме, мијењају – уместо Владе на питања шта и како даље, енглеским фирмама треба одговор треба да да нови власник!

- Уколико „Рамко“ не почне истражно бушење до краја године, уговор о концесији ће бити раскинут, а терен враћен држави, изјавио је овим поводом Веселин Ковачевић, директор Сектора за истраживање нафте и гаса у „Југопетролу“.

Појавила се, међутим, и информација да је држава изгубила концесије приватизујући 54,3 одсто „Југопетрола“.

- Те информације немају везе са стварношћу. Држава не може да прода концесије, већ само да их изда на одређени период. Ко узима концесију тај троши новац на истраживање и бушење. Најбитније је да почне да се буши, а не да се због ситница то спријечи – нагласио је Ковачевић.

Хоће ли „Рамко“ почети да буши морско дно или ће га у томе омети „ситнице“, такође и „Стар петролеум“, или ће уместо њих нови власник то радити сам и у сарадњи са новим партнерима, и хоће ли бити судских спорова међународног карактера, остаје да се види.

евра за локалну самоуправу.

За „Хеленик“ су представници владе РЦГ казали да је водећа фирма у Грчкој, да је власник двије рафинерије у тој земљи и једне у Македонији, да су у њеном власништву 1500 бензинских пумпи, да је власник великог депоа у луци Драч у Албанији...

Међу првима је продају великог предузећа јавно критиковала предсједница црногорског парламента Весна Перовић, чије су приједбе дочекане „на нож“ од стране оних који су овај посао прогласили „важним стратешким и веома успјешним“.

Обрушили су се на моју констатацију да ја продају „Југопетрола“ катастрофа. Јесте катастрофа јер су на брзину и у конспирацији прошли једино предузеће које је Црној Гори доносило профит. Учинили су то они који на то нису имали право. Ова влада одавно није домаћин ове куће, па не може бити ни њен газда, рекла је Весна Перовић.

Реаговао је и Центар за транзицију, одмах након што су у Котору стављени потписи на купопродајни уговор. Весна Перовић Центар је упутио иницијативу за заказивање ванредне сједнице републичког парламента, на којој би се расправљало како и зашто је грчкој компанији „Хеленик Петролум“ продат контролни пакет акција најбоље црногорске фирмe.

- Захтјев је образложен чињеницом да је „Југопетрол“ приватизован у недопустиво затвореној, тајној и нетранспарентној процедуре, без јавног објављивања нити једног документа који су дефинисали питања од

УГОВОР С РЕПОВИМА

општег интереса за грађане и за државу Црну Гору, казала је Весна Перовић.

Центар за транзицију захтијева од парламента увид у Стратешку приватизацију „Југопетрола“. Одлуку о избору финансијског и правног савјетника и уговоре које је са њима потписао Савјет као и извјештај Тендерске комисије о оцјени понуда које су присјеле. Затражен је и нацрт као и финална верзија уговора о продаји контролног пакета акција.

Убрзо након захтјева Центра за транзицију огласили су се пред-

овог члана ништавни су.“

- Постоји више начина на основу којих ранији власник може да оставари своја права, наглашава Ускоковић. - Ради се о власницима земљишта на којему су изграђене бензинске пумпе у Црној Гори, складишта и управна зграда „Југопетрола“. Према подацима до којих смо дошли, око 90 одсто тих објеката је саграђено на земљишту које припада приватницима. И, dakle, није ријеч само о новчаној накнади за то земљиште. Могуће је, наиме, да ранги власници траже да

ГРЕШКЕ ВЛАДЕ

Познати економиста из Подгорице Божо Ковач упозорио је да Влада РЦГ нема право да одлучује о расподјељењу новца од продаје контролног пакета „Југопетрола“.

- Приход од приватизације је јаван, буџетски и не може бити предмет расподјеле без одлука Скупштине Црне Горе. Буџет је закон, а зна се да законодавну власт има само Скупштина, рекао је Ковач.

По оцјени Ковача,

Влада РЦГ је прије приватизације морала да издијви дио који се односи на право на истраживање нафте и гаса.

- Дио који се односи на концесију за истраживање нафте требало је да се издијви из биланса и да се та права „Југопетрола“ пренесу на Владу РЦГ. То не би утицало на цијену контролног пакета, јер за купца то није од велике важности, саопштио је Божо Ковач.

ставници парламентарних странака. Осим ДПС сви су најавили да ће подржати одржавање скупштинске расправе о приватизацији „Југопетрола“.

Купопродајни уговор, који је узбукао јавност, нашао се и на међу оних који се зајалажу за враћање и заштиту приватне својине. Позивајући се на Закон о реституцији, који је ступио на снагу 16. јула ове године Веселин Ускоковић, предсједник Подгоричког удружења за враћање и заштиту приватне својине, упознао је грчког конзула у Подгорици са „сметњама“ за продају имовине которске фирмe.

Представници Владе РЦГ, много се не узбуђују због примједби одбацујући их најчешће као злонамјерне. Без обзира на то што су оне врло аргументоване.

- Посао је био транспарентан и до краја законит. Новац добијен од продаје „Југопетрола“ овако ће бити употребљен: трећина ће поћи за подстицај предузетништва, друга трећина ће се дати за развојне пројекте предузећа како би поспјешио њихов развој, а преостали дио ће намијењен за пројекте заштите животне средине, рекао је премијер Филип Вујановић.

Како ће даље течи послови око преузимања „Југопетрола“, показаће наредни дани. По многима ствар је завршена и промјена, бар суштинских, неће бити. Но, има прилично оних који сматрају да се „реституцијом“ уговора ствари могу поправити. По њима је све рађено и на брзину и с циљем да се у предизборној кампањи обезбиједе и новац и политички поени.

Правни послови зајачиени супротно одредбама из става 1.

ЛИЧНИ СТАВ

ЈАСНО ЈЕ!

• Синдикација држе радише још концесијом упркос све лошијем имовном стању

Захуктала предизборна кампања, која обилује којекаквим непримјерним ријечима и неријетко увредама, све нас удаљила од свакодневних проблема. Од избора до избора, мијењају се слогани, дају којекаква обећања а раднички стандард остаје непромијењен.

Заточеници мријет навикнути су да писну ни да зубом скрипну за што се побрину Самостални синдикат Црне Горе. Чланици ове институције уместо да се баве заштитом радника и њиховог стандарда, преокупирани су личним интересом и ситним привилегијама. Мале ситне локације на шеталишту, популарно званом Лесковачко, задовољавају њихов интерес и лични морал. Они височије хијерархијске одговорности воле станове и куће. Синдикација служе владавшим као параван тј. безбедносни штит од било каквог социјалног помјерана или бунта. Држе раднике под контролом упркос све лошијем имовном стању што је најочигледније код радника запошљених у колективу „Будванске ривијере“. Они ће ускоро остати без свог колективе, некадашић гиганта, па ме живо интересује хоће ли и тада као сада дочекивати и аплаудирати челикну ДПС. Ова партија се пострудила да живимо у граду који нема капелу, нема задовољавајући дјечији вртић, градом који је саобраћајно и урбано девастиран, итд. Итд. Хоће ли радници „Будванске ривијере“ и даље навијати за интересну групу појединца која их је довела на ове гране или за своје фрижидере. Вјерују ли изјавама које чланици ове партије са „поносом“ истичу о просјеку плате у висини 240 евра. Живо ме интересује на који начин долазе до ове бројке када знамо да је плата једне собарице 87 евра, а рецепционера 137 евра. По којој методологији обрачунавају ако у то не улазе путни трошак, топли оброк, регрес и сл. Плате руководилаца и чланова одбора директора да не помињемо.

Све је јасно да јасније бити не може, а радницима „Будванске ривијере“ и након дванаест година срећа је непозната. Бојим се да ово није дно и да пропадању још крај није.

Славко Лагатор

БУДВА СВЕ ВИШЕ ПРИВЛАЧИ БАНКАРЕ

ДОБРИ РЕЗУЛТАТИ У РУСИЈИ

Будва све више постаје и банкарски центар. Уз „Монтенегробанку“ и Филијалу Комерцијалне банке АД Београд, које подуже већ послују с грађанима и предузећима овог подручја, одсека овде је „живе“ и нове банке: „Атласмонт“, Црногорска комерцијала банка, Еуромаркет банка. Туризам и трговина као и грађевинарство које је на овом подручју развијено, приватизација и други послови, нема сумње, траже већаштачких ћубрива и других енергената.

Евро аксис банка послује скоро са свим банкама у Србији и Црној Гори, преко којих, опет, послују све до маће фирме које се баве увозом и извозом.

Предсједник ове банке Милош Мирковић, у разговору са новинарима, наглашио је да ова банка представља стожер успостављања економске сарадње између СРЈ и Руске федерације. Посебно добро с овом банком сарађују наше грађевинске фирме којих је у Русији приличан број.

- С добијањем генералне лиценце Евро аксис банка ће ускоро моћи да отвори своје филијале у земљама Европске уније, или пак да купи неку од маћих банака у Европи. Код наше банке могу да штеде грађани СРЈ преко домаћих банака, као и наши људи који живе у Руској федерацији, казао је Мирковић.

На Скупштини у Будви поново је за предсједника Евро аксис банке изабран Милош Мирковић, за предсједника борда Панта Плазинић, замјеник предсједника Комерцијалне банке АД Београд, а за предсједника Надзорног одбора Љубомир Михајловић, предсједник Комерцијалне банке АД Београд.

С. Ш. Г.

ПРЕПЛАТИТЕ СЕ НА

Приморске
новине

ИНТЕРВЈУ

ВУКСАН - ВУКО МИТРОВИЋ, КУВАР, О СВОЈОЈ ПРОФЕСИЈИ НЕКАД И САД

ИСТОРИЈА СЕ МОЖЕ ПОНОВИТИ

Туризам и угоститељство су дјелатности у којима је одувијек нарочито истицан људски фактор. Данас, можда и више и другачије него раније, јер се уз значај кадрова у овим дјелатностима редовно наводи да је ниво стручности незадовољавајући, да је мало стручног кадра... Схватајући да смо из једне нетуристичке, можда и антитуристичке, десењије изашли кадровски осакаћени, покушавамо да одмах надокнадимо пропуштене и да одмах ускочимо на место које смо некад имали, а онда као у чуду констатујемо да је то место заузето, да нам, просто речено, предстоји да чекамо сљедећи воз. Како то урадити најбрже и најуспјешније, покушали смо да сазнамо из разговора са Вуксаном - Вуком Митровићем, нашим врхунским куваром, човјеком који је имао мало другачије школовање, почетак и ток каријере обиљежене успјесима, да би се посљедњих година посветио управо ономе што је акценат овог текста - усавршавању угоститељских кадрова.

• За почетак укратко, иако то није једноставно, ко је Вуко Митровић? Шта је најважније напести у биографији да то буде довољно бар за оквир слике, за оне који мало о вама знају?

- Вуко Митровић је првенствено породичан човјек, отац три успјешне кћерке и дјед двије унуке, рођен 1950. године у Милочеву, где и сада живи и ради. Један од

• Темељ образовања кувара и осталих угостиља је средња школа од које све почиње. За почетак наше приче повучите паралелу - како је то некад било, у

НАГРАДЕ

• Богату и усјепешну каријеру пратиле су и награде?

- Да, било је и награда. Ако бих издвојио најдраже то би биле "Најбољи млади радник самоуправљач" у Црној Гори коју сам добио у 21. години, медаља и плакета Туристичког савеза (СФРЈ) Југославије које сам добио као најбољи угоститељски радник и сребрна медаља са Другог светског првенства кувара 1986. године, великог тајмичења које се одржава сваке десете године. Екипа СФРЈ на челу са Јанезом Ленчком, двојицом колега и са мном, била је тада у свјетском врху. Посљедње признање било је 2000. године када сам добио титулу "Вitez кулинарства" за СР Југославију и Републику Српску.

• Је ли било још признања?

- Има републичких и савезних, али ова су ми најдражада.

ХЛАДНИ БИФЕ

• Шта је ваш специјалитет, или ужа специјалност, оно по чему сте познати?

- Кувар врло тешко може рећи у чему је најбољи или може рећи што највише воли да ради. Увијек је хладна кухиња била моја преокупација, а свој темперамент и бујну машту сам могао да задовољим радећи и по 48 сати без одмора на хладним бифеима. Сваки кувар ако хоће да постигне врхунац мора исто тако познавати и посластичарство, и месарство, и хладну кухињу. Данас, да би био све то, мора познавати и дио конобарског посла.

• Које квалитете треба да посједује кувар хладне кухиње?

- Мора бити умјетничка душа, имати осјећај склада божа и симетрије и осјећај количине. Свака чинија мора бити умјетничка слика, а комплетан сто једна изложба која ће се памтити.

• Која је разлика између таквог кувара хладне кухиње и умјетника?

- Умјетничку слику купиш, ставиш на зид и имаш је за читав живот. Хладан бифе гост проба, види, доживи, и све што му дуже остане у сјећању тиме је успех кувара већи.

најмлађих шефова кухиња у хотелима де лукс категорије - са 23 године постао је шеф кухиње града - хотел "Свети Стефан". Осамдесетих година постаје стални члан тима кувара који је Југославију представљао на свим европским и светским такмичењима и вођа екипе "Монтенегротуриста" на свим савезним и регионалним

вршњем, а како данас. Не због критике некога или нечега, него због тражења одговора на питање шта је најбоље, која су искуства добра, а која лоша, да се не би понављале грешке?

- У вријеме мого школовања избор се сводио на четири угоститељска центра на које је цијела регија била упућена - Дубровник, Титиград

кадар, мотивација, осјећај битности, тимског рада итд. Недостатак је ослоњеност на државу и предузеће, односно одсуство сопствене иницијативе у усавршавању. Другим ријечима, један посао, једна фирма, једна партија. Данас, преласком на нови тржишни систем пословања човјек је препуштен сопственој иницијативи - својем знању, способностима и финансијским средствима за усавршавање. Односно, знање представља главно мјерило вриједности до којег је тешко доći.

• Да ли се у нашим угоститељским објектима, посебно хотелима, данас озбиљно схвата и вреднује посао кувара. Да ли су, с тим у вези, у нашем покупца оправка туристичко-угоститељске привреде они који о томе одлучују образовање и усавршавање кадрова поставили на право место. Утисак је да се на пиву предузима о томе не води довољно рачуна, да су кадрови просто речено, препуштени сами себи. Зато су многи и напуштили наше хотеле у којима су не тако давно успјешно дочекивали и пробирљиву страну клијантеле?

- Све су мање могућности, како за појединце тако и за фирме, угоститељске објекте, да из својих будета издвоје средства која би се наменијала за усавршавање и праћење нових трендова у овој професији. Занимљиво је, међутим, да је Завод за запошљавање предuzeo улогу туристичко-угоститељске привреде и финансира школовање већег дијела кувара и конобара у мом гастро клубу. Они су осјетили потребу за тим, били су корак испред туристичко-угоститељске привреде којој је то превасходни циљ. Прије неког се заврши "приватизација" наших хотела држава би требала да размишља о томе да је

ТИП
• На Светом Стефану је боравило много познатих личности. Које су вам остале у најочитом сjeћању?

- О свим личностима је доста писано, а ја бих овом приликом поменуо Тита, дугогодишњег предсједника СФРЈ. Био је велики гурман, добар кувар, волио обична јела од јагњећих пикљева, капама, добрих пита, а спремао је најбоље крвавице које сам икад јео.

дан мањи објекат намењен за усавршавање и обуку кадрова. Не само угоститељских, него и уопште кадрова потребних у туризму.

• Иако за ову причу треба много више времена и простора, можете ли у најкраћим пртама формулисати препору-

Доћи ће бољи дани за врхунске куваре: Вуко Митровић

ку како даље у усавршавање угоститељских кадрова. Жеље су нам познате, како их искунти, који су конкретни потези које би дјелимично требали направити да се жеље бар дјелимично испуни, да се трасира пут којим треба ићи. Пут који су многи други већ утврдили и којима треба да се приклучимо са свим специфичностима? Вјерујете ли да је то могуће?

дрива из ове професије.
• Шта би се радило у тим тренинг центрима?

- Тренинг центри су и за нас најбоље решење и они, по мом мишљењу, треба да омогуће: дошколовање свршених ученика, усавршавање постојећег активног угоститељског кадра, активно праћење трендова у угоститељству кроз семинаре, такмичења, сусрете, размјене... као и могућ-

УЧИТЕЉИ СЕ НЕ ЗАБОРАВЉАЈУ

• Зашто често истичете једног од својих учитеља Лаза Марића?

- Ми млађе колеге, поред човјека за кога сам рекао да мора да буде дио легенде, морамо се увијек сјетити и старијих колега, поготово ми у Будви - Лаза Марић, дугогодишњег помоћника шефа кухиње "Светог Стефана" у једно вријеме и шефа, мени увијек драгог Сава Петковића, дугогодишњег шефа кухиње у "Авали", Мића Матића, шефа кухиње "Мајстора", као и мојих пријатеља Ивице Миковића, Наталије Вуковић, Љуба Раџановића и Пера Грачуна. Сматрам да онај ко заборавља своје учитеље и људе који су му помогли у животу, да у својој каријери никад неће бити добар шеф, педагог и учитељ младих генерација. Другим ријечима, колико поштовјеш толико ћеш бити и поштован. А истина мора бити одлика сваког врхунског угоститеља.

- Десет година празног хода у туризму, јај и у образовању и пракси који се јавио преласком на нови начин пословања могуће је премостити отварањем модерног тренинг центра. Требало би искористити искуства земаља које су успјешно завршиле транзицију у овој области (Чешка, Словенија...) и оне које су својим водећим стручњацима омогућиле отварање свјетски познатих тренинг центара уз минимална финансијска средства да би на други рок премостили недостатак квалитетних кадрова. На овај начин су у својим земљама задржавали и водеће стручњаке и спречавали одлив ка-

ност студијских путовања и чланства професионалним удружењима.

• У нашим хотелима улоза и посао врхунског кувара се не вреднује као некад. Ви ту можете повући паралелу јер сте својевремено радили са чуvenим Душаном Миковићем, човјеком који је као шеф кухиње "Светог Стефана" имао највећу плату у предузећу? Вјерујете ли да се историја може поновити, да опет имамо врхунске куваре који ће бити "прве виолине" наших хотела, не само номинално, него стварно и да то буде вредно-вано како заслужује?

- Промјеном власништва у нашим хотелима сигурно ће доћи до тога да ће нови власници тежећи ка већем броју звјездica тражити и висококвалитетне куваре, доводити их, вјороватно, и из иностранства. Те плаће ће сигурно бити европске, а то значи и да се историја понавља, да ће то мотивисати многе млађе колеге да се више посвете свом послу који је увијек био цијењен, поштован и добро плаћен.

ТРАДИЦИЈА

• Да ли ће ико наставити традицију угоститељства у породици Митровић?

- Искрено се надам да ће неко од моје унука наследити гене који ће им улути љубав према мојој професији. А средња кћерка, Маријана, планира да докторира на ресторану и кухињи.

Разговара:
Васо М. Станишић

НАША ТЕМА

- Драган Иванчевић, директор ЈП за управљање морским добром Црне Горе: Свака евентуална промјена надлежности на управљањем морским добром мора се веома пажљиво и одговорно сlijediши јер по овом иштају немамо нимало простира за грешке
- Ђуро Ђетковић, предсједник општине Херцег – Нови: Локалне управе треба да имају организовано локално јавно предузеће са органима управљања под јавном локалном управом а с надзором Републике
- Зоран Јанковић, члан Одбора појединачника општине Тиват: У оквиру управљачке структуре треба да се формира и једно њило чији ће сastав чинити представници свих општина који би могли пресудно утицати на програмски дио појединачног
- Весна Радуловић, предсједник општине Будва: У сваком случају надлежност и одговорност треба пренести на локалну управу да би се моћа вршила концептуална обала
- Фуад Ниманић, предсједник општине Херцег – Нови: Влада треба да прати и надзире реализацију прописа и партиципира у приходима које би боље мотивисана локална самоуправа квалификована је убрајала

Прошло је десет година од доношења Закона о морском добру и новог концепта управљања великим богатством Црне Горе. Концепт који је, поједностављено, сведен на преношење надлежности са општина на Републику и као такав био предмет опречних тумачења. Од тога да држава тако боље управља својим ресурсима, до критика, посебно из општина, да је управљање грешка, да управљање морским добром треба вратити на локални ниво.

У настојању да саберу и читаоцима пруже мишљење свих страна које о начину управљања и коришћења морским добром могу највише да кажу, Приморске новине су се обратиле предсједницима приморских општина и директору Јавног предузећа за управљање морским добром Црне Горе.

Питања која смо им поставили су следећа:

– Како оцењујете управљање и

коришћењем морским добром у протеклих десет година, да ли је направљен корак напријед или корак назад у односу на ранији период. Или, шта је добра а шта лоша страна тог концепта?

– Сматрате ли да треба мијењати прописе о управљању и коришћењу морским добром, или треба задржати постојеће. Ако су промјене потребне, шта и како промијени?

Право смо добили одговор из Јавног предузећа за управљање морским добром Црне Горе, а од људи из општина мало касније, послиje више подсећања и ургенција. Од предсједника општина Котор и Бар одговоре, и поред наших свакодневних захтјева нијесмо добили ни до закључења овог броја, па су читаоци Приморских новина ускраћени за њихова мишљења.

Основни ресурс приморских општина у Црној Гори, то је и са општинама других приморских држава, јесте морска обала, море, и наравно, рента која се мора остварити.

Из овог основног интереса, не само из општине, већ и из државе постоји друга, неизбјежна ради развоја, обавеза: урбанизација, уређење, изградње, уговорања и коришћења обале и укупног планирања.

Зато на Ваша питања можемо и требамо да дамо одговоре у смислу: Морским добром у правцима: регулисања израде и доношења Генералног плана морске обале, у изради и доношењу детаљног урбанистичког

плана морске обале у смислу доношења Катастра морске обале, начину управљања и коришћења где то треба децентрализовати и спустити у највећој могућој мјери на локалну власт где ће се начин коришћења и остваривања ренте спроводити јавним надметањем.

Ове чињенице наводе на потребу доношења Закона о морском добру по угледу на земље – државе Медитерана и Запада и начину како се то код њих регулише.

Потребно је регулисати да се убрза рента стриктно и најменски усмјерава за оплемењивање, уређење, а надасве,

планирање на морској обали и ресурсима на њој (луке, саобраћајнице, екологија, плаже, наука и остало). Сматрам да локалне управе треба да имају организовано локално јавно предузеће које ће се бавити питањем организовања управљања, развоја, коришћења и рентирања овим јавним добром – богатством, са органима управљања под патронатом локалне управе а са надзором Републике у глобалним развоја Републике.

Ови предлози или одговори су настали из оцене о досадашњим искуствима о управљању и коришћењу морским добром.

ДРАГАН ИВАНЧЕВИЋ, ДИРЕКТОР ЈАВНОГ ПРЕДУЗЕЋА ЗА УПРАВЉАЊЕ МОРСКИМ ДОБРОМ ЦРНЕ ГОРЕ

РЕЗУЛТАТИ ЗАПАЖЕНИ, У ПРОМЈЕНЕ ОБАЗРИВО

Морско добро, као добро од опште употребе, представља својеврсну историјску категорију која кореспондира у јавном животу и производи одређене формално-правне и економске последице, што се у римском праву дефинисало као јавно добро, и "res publica" и "res communis".

Морско добро Црне Горе у овом смислу има веома дугу традицију. О томе говоре многи документи у историјским архивима неколико јадранских градова.

У овом тренутку треба потенцирати најважније аспекте морског добра као природног и створеног ресурса.

Морско добро као добро у јавној употреби нарочито је значајно као економски и територијални феномен. У економском смислу, садашњи закон је прописао обавезу да се економски ефекти од коришћења морског добра употребљавају у целини за његову заштиту, уређење, изградњу и унапређење. Поступајући овакво законско начело, у протеклих десет година остварени су завидни резултати на том плану. То јасно говори да је остварени профит од коришћења морског добра остао на обали и да није могао бити потрошан за финансирање потреба републичке нити општинских администрација. Оправданост оваквог законског опредељења, најбоље се потврђује чињеницом да у, протеклом периоду од тридесет пет

година прије формирања ЈАВНОГ ПРЕДУЗЕЋА, у буџетима приморских општина као и буџету РЦГ, готово да није постојала ни једна расходна ставка која се односила на уређење обале, плажа и обалне инфраструктуре.

Имајући предње у виду, објективно се поставља питање, где је деценијама одлазио приход са обале. Овај аспект, се може посматрати на разне начине али суштина сваког модела управљања морским добром требало би да има заједнички именитељ у томе да се приходи од морског добра враћају морском добру. Досадашња практика је показала да су профитабилни ресурси увјеик били оштећени када се њихови приходи и економски ефекти нијесу посебно билансирани. То другим ријечима значи да свако уношење прихода од морског добра у било који буде аутоматски представља губљење трага новцу на штету оног кога је створио и одакле потиче. Државно – стратешки посматрано, територијални аспект морског добра је примарни разлог интегралног посматрања овог најважнијег ресурса код развијених поморских држава па и у Црној Гори. Успостављањем специјалне државне контроле над обалом, свака поморска држава, искажује свој јасан однос пуног управљачког и економског суверенитета над овим ресурсом. Чијенимо да није потребно указивати на то да је зона

морског добра, гранична зона, важна привредна зона, зона интензивне комуникације са окружењем, зона становља и слично. У нашим условима ова зона има и централну функцију у будућем развоју туризма у Црној Гори. Најбољи пример је у том смислу јесте залеђе Велике плаже у Улицију, које сагласно стратегијама развоја туризма за наредних 20 година, треба да концентрише преко 90% развојних туристичких капацитета. Чињеница да је ова локација у државном власништву без имовинских терета из прошlosti, говори о изванредној шанси Црне Горе да овај простор брзо стави у функцију развоја туризма. Што би се десило са овим простором у протеклим и новим имовинским трансформацијама и поделама, цијеним да није потребно објашњавати. Многа друга питања, која се тичу територијалног аспекта морског добра сувишно је потенцирани, цијенећи да се она подразумијевају када су у питању најважнији државни ресурси и државни интереси.

НАЈВАЖНИЈИ РЕЗУЛТАТИ КОЈЕ ЈЕ ЈП МОРСКО ДОБРО ОСТВАРИЛО У ПРОТЕКЛОМ ПЕРИОДУ СУ СЛЕДЕЋИ:

1. У најтежим економским и државно политичким приликама, очувана је целовитост морског добра као једног од најважнијих развојних и привредних ресурса у Црној Гори и то посебно са следећих аспекта:
 - а) територијално – стратешки као специјална државна територија, посебно на подручјима где је држава власник значајних земљишних површина.
 - б) имовински је заштићено државно власништво Републике Црне Горе кроз процес власничке транзиције.
 - ц) у развојно – планском смислу морско добро је третирано као јединствена јединица кроз Просторни План посебне намјене за морско добро. ради се посебан катастар за морско добро.

2. У процесу управљања и коришћења морским добром у функцији прехранјивања плажа,

– урађене студије за обалне процесе, студија подморја, студија приморског туристичког мјesta, студија приморског туристичког мјesta Лепетане, обимна студија програма развоја морског добра, урбанистички план шеталишта Пет Даница Херцег Нови итд.

3. Поред редовне сарадње са унутрашњим окружењем, ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ

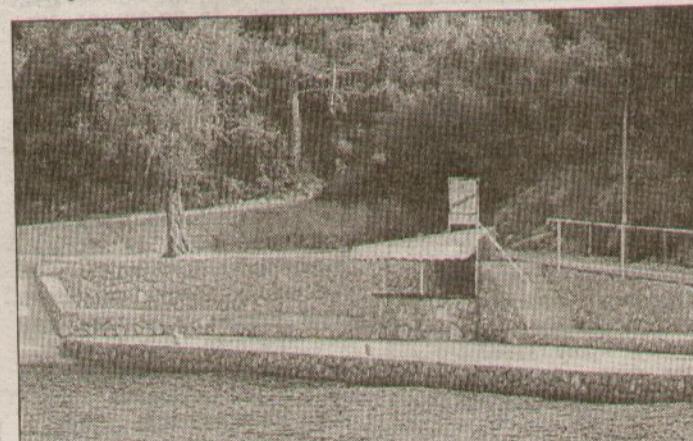
нације обалних зидова у Петровцу и Сутомуру.

Можда треба озбиљно и одговорно размислити о трансформацији улоге ЈАВНОГ ПРЕДУЗЕЋА која би поред осталих аспеката требала подразумијева и предузимање одређених послова од стране локалних самоуправа на Приморју и то најрочито економских ефеката од коришћења морског добра. То би наравно подразумијевало и преузимање значајне одговорности за појединачне аспекте коришћења и заштите морског добра. У овом правцу постоје иницијативе од појединачца и неких локалних самоуправа. Све иницијативе добро су дошли и питање даље заштите и коришћења морског добра треба јавно и отворено расправити, при том посебно треба имати у виду:

– праксу нама сличних поморских земаља
– очување територијалног суверенитета државе Црне Горе над својом обалом и морем
– заштиту државних, економских и правних интереса у државно стратешком смислу.

Било би веома корисно да би поједини носиоци идеје о укидању ЈАВНОГ ПРЕДУЗЕЋА имали и идеју како да се морско добро боље и успјешније развије, штити и унапређује. Мислим да није doveљно имати вољу да се нешто укине или да се неко питање пребаца са једног нивоа на други. Таквих примјера смо имали доста, када смо надлежности грађевинске инспекције пребацивали сваких неколико година са општинског на републички ниво и обратно.

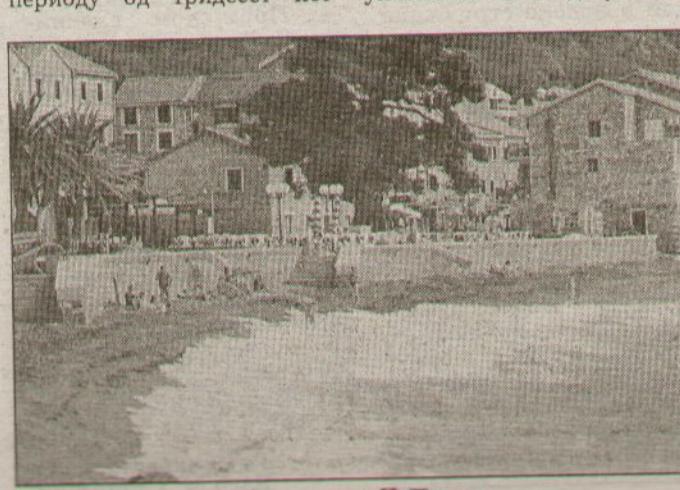
Да ли се нешто битно мијења по питању питању не-легалне градње, мислим да је сувишан сваки одговор. Такле, свака евентуална промјена надлежности над управљањем морским добром мора се веома пажљivo и одговорно спровести јер по овом питању немамо нимало простора за грешке. Имамо само једну обалу и то веома малу и оскудну и свако експериментисање са тим драгоценим простором, могло би скупо коштати генерације које долaze.

Плажа Жањице

понуда на готово свим купалиштима:

- изграђено и уређено је 39 нових купалишта у укупној дужини од 2.690 м, - у изградњу, уређење и унапређење морског добра уложено је чак 17.000 000 DEM,
- изграђена је једна нова међународна лука, - урађено је 480 пројеката и урбанистичких планова,
- покренута су сва питања из области заштите мора и подморја,
- морско добро је афирмисано као простор за бизнис и као специјални стратешки ресурс,
- изграђено је 40 нових, а санирано 534 постојећих мола, понти и мандраћа,
- изграђено је 240 метара риве у Рафаиловићима, 180 метара риве у Селанову, 5.087 метара обалних зидова, 1600 метара шеталишта и пешачких стаза итд. санирано је 8 пристаништа и 250 метара риве у Будви, обални зидови у Петровцу и Сутом

Обални зид у Петровцу

НАША ТЕМА

ЈУЧЕ И ДАНАС - КАКО СЈУТРА

ТРАЖЕ ПРОМЈЕНЕ

ЗОРАН ЈАНКОВИЋ, ЧЛАН ОДБОРА ПОВЈЕРЕНИКА ОПШТИНЕ ТИВАТ

О ПРОГРАМУ ДА ОДЛУЧУЈУ И ОПШТИНЕ

Цијеним ваш напор да овако отворите једну врло важну, усудио бих се рећи и најважнију заједничку тему свих приморских општина. Лично се одазивам, уколико могу дати свој допринос, уз дводне предходне напомене:

- Нијесам сигуран да ће сви саговорници, или чак већина од њих моћи говорити о истинствима "Морског добра" у протеклих десет година, јер су тек неколико мјесецада на позицији од које се такво мишљење тражи. Неки од колега су на те функције дошли са унапријед негативним ставом, па вјероватно треба и мало времена да се упознају са начином функционисања тог ЈП.

- Формално би одговор општине Тиват требао да буде верификован од стране Одбора повјереника, чији се рад одвија на сједницама Одбора, којих неће бити до рока који сте ми поставили, па то и не може бити званично.

Члан став руководства општине Тиват.

Ипак из разлога кооперативности дајем вам своје појединачно мишљење из прошлогодишњег предходног искуства.

Сматрам оправданом одлуку владе Црне Горе да се ово питање ријеши на регионалном принципу и да формира ЈП за ову област. У том смислу прихватам све разлоге који иду у прилог заштите најзначајнијих стратешких ресурса за развој туризма као основне привредне гране Црне Горе. Оправдавам и потребу да постоји неко ко ће водити рачуна и о државној својини у зони морске обале, како би је на одговарајући начин заштитио од девастације и неконтролисаног коришћења. Подржавам финансијско обједињавање средстава који се убијају у свим општинама, када оне служе за инвестирање у програме који превазилазе могућност појединачних општина.

Сматрам да није добро ријеше да ад хок комисија утврди линију морског добра, која је на више мјеста нелогично одређена, те да више нема адресе на коју би се могла кандидовати исправка те линије. Није добро регулисан ни власнички статус, а ни могућност валоризације некретнине у зони морског добра, јер не постоји довољно мотива код општина да стимулишу економску валоризацију тих зона (замјена земљишта, откуп од других власника, конкурси за привођење намјени и сл.). Ово нарочито, када је линија МД даље од обале, односно, не представља атрактиван туристички простор. Није довољно добро регулисано одржавање и улагање у комуналну инфраструктуру у зони МД, осим на уређеном дијелу обале. Ово се нарочито односи на питање расvjете, канализационих испуста, од-

вожења смећа, "дивљих" депонија и сл. Сматрам да није довољно добро разрешена инспекцијска контрола, а нарочито не извршна служба.

Искуства општине Тиват су позитивна када су у питању посебне акције, које нијесу нормативно регулисане, и расположење ЈП да се заједнички одраде.

Сматрам да би било потребно да се у оквиру управљачке структуре Предузећа, формира и једно тијело чији ће састав чинити представници свих општина, који би могли пресудно утицати на програмски дио тог Предузећа. Очекујем да ће нови Закон о локалној самоуправи, којим ће предвиђена озбиљнија децентрализација, дати основ за израду нових прописа у области морског добра, којим ће се дно надлежности вратити локалним властима, а задржати генерална стратешка заштита морске обале.

ВЕСНА РАДУНОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ БУДВА

НАДЛЕЖНОСТ И ОДГОВОРНОСТ ПРЕНИЈЕТИ НА ЛОКАЛНУ УПРАВУ

Не може се упоређивати управљањем зоном морског добра сад и оно прије више од десет година, јер тада плаџама управљао друштвени сектор, а капацитети су димензионисани према броју туриста.

За ових десет година није направљен корак напријед већ су трчали маратон уназад. Ради се Просторни план посебне намјене Морског добра који је у намјери врло опасан. Неусаглашен је са просторним плановима општина, а уједно представља план жеља и приватног бизниса, а све без сагласности општине.

Насилно форсирају изградњу шанкова, комуналних привремених објеката на самом пјеску уништавајући саме плаџе (Словенска плајза, Бечићи, Могрен, Љубице и др.). Само је Словенска плајза испод Плаве

Плајза Јаз

шкољке по ширини смањење за око 10 метара. Шанкови се изgrađuju без инфраструктуре. Струја и вода је некако обезбиђена, а канализација се директно испушта у море. Обала је деградирана и узурпирана а унитија је свака интимност јер су издавана рјешења за

издавања мешавина са морем. Обала је деградирана и узурпирана а унитија је свака интимност јер су издавана рјешења за

сваки камењар.

Локације се дају на више година бесплатно компензацијом "уложених средстава" по слободној процјени директора и његових "стручњака".

Закон о јавним набавкама се не примјењује, као ни Закон о планирању и уређењу простора - члан 51.

Нема никакве комуникације са органима локалне управе приликом израде Програма привремених објеката и проглашење тзв. царинског прелaza на пријатништву у Будви.

У сваком случају надлежност и одговорност треба пренети на локалну управу да би се могла вршити контрола коришћења обале.

У свијету је непознат овај случај руковођења обалом, не постоји јавно предузеће које се бави овим послом, осим код нас.

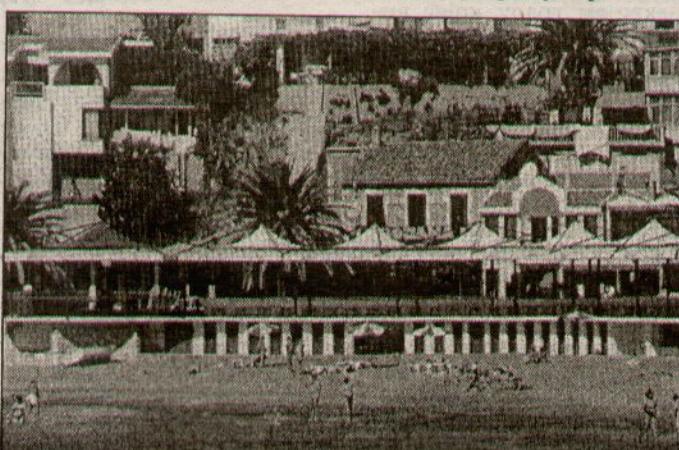
ФАУД НИМАНИ, ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ УЛЦИЊ

ПОТРЕБАН НОВИ КОНЦЕПТ

Доношење Закона о морском добру треба посматрати у контексту времена и прилика када је донојет.

Ненавикнутост да се власт дијели са неким, макар и њени сегменти, мотивисали су почетком деведесетих година доношење низа системских и других прописа који су обезбиђили потпуну концетрацију власти и овлаšćења на уштре локалне самоуправе, супротно проглашеним европским принципима.

Управљање морским добром у досадашњем периоду оцењујем монополистичким и неправедним. Монополистичким јер се одлучивало у име, а мимо оних на чијој се територији земљиште налази, често без критеријума, а неправедним, јер су улагања у односу на угарана средства, када је у питању Улцињ у то-

Мала плајза у Улцињу

је штете.

Овде се не ради само о потреби промјена. И постојећи закон о морском добру (члан 3) је кршен а нарочито када је у питању Улцињ. Наиме граница морског добра на појединачним мјестима је и до 1000 м широка, иако Скупштина РЦГ није то утврдила, већ је то рађено "пером" Комисије Владе РЦГ.

Нови политички мозак у приморским општинама ће по мом мишљењу, имплицитно захтијевати потпуно другачији концепт ове проблематике, где, по мом мишљењу Владе треба да прати и надзире реализацију прописа и партципира у приходима, које би боље мотивисана локална самоуправа квалитетније убирала, као што се то увидјело када је у питању порез на непокретностима.

АКТУЕЛНОСТИ

ИЗ МОГ УГЛА

ПРИВАТИЗАЦИЈА ПРЕТЕКЛА РЕСТИТУЦИЈУ

Пише: Ратко Рајковић

Теорија је казала да регуларне приватизације у земљама транзиције нема без предходно спроведеног процеса реституције.

Како што знамо у Црној Гори приватизација се ближи крају, а реституција није ни започета. Дакле, из домаћег искуства може се закључити да за "успешну" приватизацију није потребна реституција. Међутим, да ли је то тако?

Скупштина Републике Црне Горе донојела је Закон о праведној реституцији и на томе сестало. Влада РЦГ је бојкотовала примјену овог закона, до одлуке Уставног суда о оцени уставности истог, а по иницијативи групе грађана. Из овога се намеће питање каква је судбина Закона о праведној реституцији, након управо завршених избора за Скупштину Републике Црне Горе и апсолутне победе коалиције ДПС - СДП?

Само наизглед могу се одвојено разматрати ова два неразвојива питања.

За почетак једно је сигурно – доминантна политичка воља у Црној Гори је против важећег Закона о праведној реституцији. Мада, код ове констатације, може се поставити и питање да ли је доминантна политичка воља у Црној Гори и против реституције уопште?

Мислим да око одговора на ово питање не би требало губити много времена и да је сасвим извесно да ће Закон о праведној реституцији Уставни суд Републике Црне Горе прогласити неустановним. Склон сам мишљењу да ће се ускоро десити и преседан тако што ће се цијели Закон прогласити неустановним, а не само неке његове одредбе. Но, ипак треба сачекати и видjetи да ли је став ДПС и СДП приликом усвајања Закона о праведној реституцији био конструтиван и у циљу "осигурања промјенности Закона", што се тицало елиминисању реституције црквене имовине и натуралне реституције национализованих станови. Ако је заиста наведени основ ових сада владајућих партија онама био искрен, мислим да је предизборни слоган "За европску Црну Гору", слоган са подлогом, и у том случају могло би се очекивати прихватљиви и праведније решавање проблема реституције у Црној Гори од стране ових партија, али, било како било, одговор на ово питање неће се дуго чекати.

И овдје треба констатовати да је велики демократски искуник Црне Горе и само доношење Закона о праведној реституцији, и то на иницијативу грађана, што је јединствен случај са Јадранским и Кинеским морем. Заслуге за ово у сваком случају припадају сада опозиционим партијама, а добријим дијелом и актуелном политичком тренутку у вријеме доношења Закона.

Да ли ће коалиција ДПС - СДП осјетити тренутак и смји снаге за суштинске промјене? На ово питање најбољи одговор ће dati њихов однос према реституцији.

Нешто је, међутим, незаobilазно и на то се мора рачунати. Реституција је заживјела у цијелом окружењу. Нема земље у транзицији где се враћају имовине ранијим, правим и стварним власницима није приступило и где се реституција са мање или више успјеха не спровodi. У Републици Србији се, такође, озбиљно ради на овом проблему уз велико учешће Лиге за враћаје и заштиту приватне својине. Из овога се намеће закључак да је немогуће да Црна Гора коначно не започне реституцију јер нас тај талас неће заобићи и јер му се неће моći одолjeti. Треба сачекати. Колико чекати? Онолико колико је потребно доминантној политичкој вољи да крене европским путем, а треба се надати да нас са том путу неће грати други.

Сигуран сам да је принцип натуралне реституције, уз одређене модификације, праведнији и реалнији од обештећења као основни принцип који у сваком случају подлогу новопеченом и на разне начине стеченим капиталу. Определити се за обештећење значи имати мање слуха за уравнотеженији развој Црне Горе и за више социјалне правде, јер сама реституција за знатан број грађана значи мањи приватни бизнис и запослење своје породице. Али, сада је то у рукама доминантне политичке воље, јер грађани су одабрали.

До тада убрзана приватизација се наставља, а од тога за реституцију се не одваја ни један једини цент. Да ли ово значи да ће се натурална реституција наметнути као једини могући одговор на рјешавање овог незаobilaznog питања? Чему онда тврдоглавост на штету грађана и Црне Горе? Одговор ће несумњиво дати доминантна политичка воља. Једино што се неће моћи оправдати то је да смо и по питању реституције остали посљедњи у Европи којој тежимо. Ако не баш посљедњи, а оно у друштву на зачељу Европе.

Посљедње дешавање на политичкој сцени Црне Горе пресудно ће утицати на рјешавање питања реституције. Сигуран сам да ће удружења за враћаје и заштиту приватне својине и убудуће бити активнији и да ће досадашњи носиоци активности удружења у томе учествовати. Међутим, сада ће све очи бити упуще у велики број чланова црногорских удружења који су припадници ДПС и СДП. Од њих много очекујемо, само још остаје да оправдају очекивања.

Прије ресмишљајући прогао је виле "Авале"

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

Јужном страном
дана

Пише:
САВО ТРЕГОВИЋ

КАД САГОРИ ПЈЕСНИК, ПЕПЕО СВЕ (НИ)ЈЕ

1.
Бранчило сад под земљом лежи – окомито. Баш како је и предвидио „јер је зна да ће умрети, али је верова да неће“.

Те, 1961. када сам почео да се занимам за књижевност, поезију понајвиш, згаснуо је метеор у српској поезији. У „неким шумама црним непознатим, и дрво је рекло немој“... отишао је у небеско коло пјесничко Брана Мильковић. Принц српске поезије. По Божијој наредби, те године, у тој поезији, родио се други Брана, Бранислав Петровић. Његова збирка „Моћ говора“ означила је шездесет и прве објаву те поезије. И једног сасвим новог лирског гласа. „Моћ говора, рећи ће касније они позвани да тумаче поезију, је посебна и највећа моћ, а хумор је својим меховима распаљивао огањ у кочаницама његових муња.“

Ређале су се потом књиге „О проклета да си улицо Риге од Фере“, „Предосећање будућност“, „Трагом прах“, „Све самљи“, „Песме“, „Да видиш чуда“... Чудесног писца нису заобилазиле ни награде, добио је углавном оне вриједне.

Упознао сам га у „Прешерновој клети“, раних седамдесетих, када је тамо он столовао, с крчагом духа у руци. Била је то боемија Титовог времена, што рече поводом одлaska Браниног, његов обожавалац Џоље, када су његове стихове знали и они којима на први поглед то „не личи“: трговци, келнери домаћице, мајстори. У два наврата срели смо се у Будви, коју је волио веома, у ширем друштву где је био и његов друг са студија Бошко Милошевић, који ће ми потом Пајсијеву поезију (итако су га звали) говорити увијек када се залије. Некако редовно и када га дugo већ није било у кафани, увијек смо чули Бранин глас, чаробну, домишљату, даровиту мисао. Хуморну, ироничну, па и саркастичну коју је увијек сијенчило трагично осјећање живота.

Никада није трчао за кафијером, публицитетом, са моралним усамљеним ставом за наше прилике. Тако се повјерио једном Матији Бећковићу: „Буразеру ја нисам написао ништа, све је то написао мој стриц и давао ми да објављујем под својим именом. Стрицу је било до писања, а мени до славе. Али стриц је изненада умро, и ја се сада извлачим и правдам стваралачком кризом.“

По први пут се нећу сложити с Бранчилом. Написао је поодавно „kad гори песник, цео свет се греје, kad сагори песник, тад пепо

све је.“ Његова поезија гријаје све људе језика нашега, који наравно стихове воле. А и његова књижевна радионица и даље је отворена: у рукопису је остало више од 2.500 страница окрене за 180 степени, рецимо.

Шта је причао у Хагу чули сте. Ко није слушао, прочитао је. Ко пак не чита новине, препричали су му. А велики бранитељ Дубровника, хрватских територија, добра и Хрватске опште, у јесен 1991. године, у улози министра иностраних послова Црне Горе, рекао је војнику Зорану Ковачевићу: Срећан вам Дубровник, и он ће бити наш. А потом замолио: ако будете у прилици, донијећете ми са ратишта једну камп кућицу. Треба ми. А ја ћу вас частити са 300 марака.

Немам повратну информацију (од глагола повратити) да ли је камп кућица министру испоручена, и ако је, када и где. Је ли је негде смјестио или је и с њом трговао. Обрадовало ме је, међутим, његово држање, његова нова памет, спремност да истину саспе у очи свакоме, па макар се она и не темељила баш на неким чињеницама.

Творац јединствене ревије за гостољубље и културу, зване „Уно“, у којој је увијек било итекако мјеста за Будву и њену ривијеру, мој пријатељ Крсте, преселио се заслужено у вјечни мир. Остало је много празних столица у кафанама где је приређивао игранке, мајстор козерије, префињени циник, који је умio да говори о свему, али и да свакога саслуша. Биће без њега врашки тешко, јер у његовом друштву никад није било досадно.

3.
У Црној Гори је опет била предизборна трка праћена муњама и грмљавином, па су онда били избори.

Напето је било, што најбоље илуструје Анђела, која је уживо у ударном дневнику рекла: ја ово читат нећу. Млађана спикерка (пардон и веома лијепа), иза које кажу стоји један јаки, сматрала је да један демант не треба објављивати, и пред свима нама (и њима) напустила студију. Ни спикери више нису... Или: ово је ново вријеме, где демократски треба, макар и уживо, рећи с чиме се слажеш, а с чиме (илити с киме) не.

Послиje је опет било мирно.

4.
Појавио се у Хагу, подуприћи се бијесом и срцем која му је тресла вилице Никола Ј. Самарџић. Да запржи чорбу Слобу. Погађате, како не: некадашњи министар иностраних дјела, који је послије трговао вном из Аустралије, па бродовима „Југоземије“, па онда...

Никола весели ми остао у свежем сјећању, онако држан, спреман да и у гори истину збори (када би се

шили). Поморцима котарске компаније је, када су бродови почели да тону, говорио да су новинари за то криви, што и није далеко од истине, када се изјава окрене за 180 степени, рецимо.

Шта је причао у Хагу чули сте. Ко није слушао, прочитао је. Ко пак не чита новине, препричали су му. А велики бранитељ Дубровника, хрватских територија, добра и Хрватске опште, у јесен 1991. године, у улози министра иностраних послова Црне Горе, рекао је војнику Зорану Ковачевићу: Срећан вам Дубровник, и он ће бити наш. А потом замолио: ако будете у прилици, донијећете ми са ратишта једну камп кућицу. Треба ми. А ја ћу вас частити са 300 марака.

Немам повратну информацију (од глагола повратити) да ли је камп кућица министру испоручена, и ако је, када и где. Је ли је негде смјестио или је и с њом трговао. Обрадовало ме је, међутим, његово држање, његова нова памет, спремност да истину саспе у очи свакоме, па макар се она и не темељила баш на неким чињеницама.

Творац јединствене ревије за гостољубље и културу, зване „Уно“, у којој је уживо у ударном дневнику рекла: ја ово читат нећу. Млађана спикерка (пардон и веома лијепа), иза које кажу стоји један јаки, сматрала је да један демант не треба објављивати, и пред свима нама (и њима) напустила студију. Ни спикери више нису... Или: ово је ново вријеме, где демократски треба, макар и уживо, рећи с чиме се слажеш, а с чиме (илити с киме) не.

Послиje је опет било мирно.

5.
Паметна држава би поклањала грађанима „бенседин“, каже ми у повјерењу Микан Трновити,

Можда, али тада би се грађани успавали, а то није циљ државама правим. Једино је буржоазија успављала радничку класу. И то пивом. Али, када то бјеше, вјерујем да се не може сјетити ни малоприје поменути Никола којему историја, како и сам рече, иде као вода.

6.
Шта је то што се купује у трафици, а не зове се новине? „Приморске новине“, зашто да не. Читају се сада дуж цијelog Приморја, ини ће мало и у унутрашњост. Више читалаца – више критике. Јавите се и главном уреднику и мојој малености поради ових редова. С критиком, наравно, али и с по којим идејом. Искрено вам кажем јер хватам себе како ми фали свјежине, да не кажем пробојности новинарске. И ње ни чудо, кад овај жрвањ ухвати не пушта. А ако се (за)пустиш нема ни добрих мисли. Чекам дакле добронамјерне и нарочито злонамјерне сугестије.

Пишите и не замјерајте.

ПРИСТАН С ЉУБАВЉУ

Пристан, лука (1960)

ГРАД ОД СЈЕЋАЊА

Пристан, некадашњи административни, саобраћајни и центар културе, обиљежио је своју времешност и остало на страници савременог Бара. Већ трећу годину манифестација „Пристан с љубављу“ подсећа да је баш он одредио мјесто савременом Бару.

Пристан с љубављу, зато и није тек манифестација, која попуњава вријеме. Није пукни назив за сусрет. Она је сјећање на градитељску, људску и пријатељску громаду. Сан оних који су имали срећу да живе на његовој адреси.

Није му сметalo што су и њега колико и вријеме буре тјерале, силе рушиле. Он, једноставно, никада није био сам. Јер, мада град, сијао је добротом. Град, а племенит као и животи свих његових, на земљи и небу, отишао је сам. Склонио се у историју, ону животу без пријеса својатања. Попут Пристања, којима су пјесма и игра, добро упућено пријатељу, или пожелјена срећа, значили живот, поклонио је и себе.

А, да би градова одшетају вријеме и људи, напусте их љубави али, и њихове туге – они немају адресу. Немају ни себе. Не постоје. Могу их премјештати, сврстати и негирати. Могу их градити и разградити.

Једино их не могу вољети!

А, да би градова и љубави у њима било, треба и пуна душа сјећања. Она им вадају лик, налазе адресе, улице са бројем времена у којем су се град и људи радији, вољели, понекад и посвадали, корачајући заједничким цестама.

За ову кућу од дјетињства Барана адреса је љубав за добре људе и добра дјела, улица и кућни број – они немају адресу. Немају ни себе. Не постоје. Могу их премјештати, сврстати и негирати. Могу их градити и разградити.

Име града је Пристан.

Са морем се вјенчao прије нас, али трајe уз помоћ наших сјећања. На срећу,топло, народски, још увијек детаљ у његовој биографији, нижу ријечи савременика. Њихова сјећања су декор без којег би тим пријама прије било место у бајкама и фотографским албумима, него на страницама хроничара.

И ове године, у сјећања обучена дјеца пристанска, са својом дјецом, а она са својом, срели су се са градом од вјечности. Дошли да прославе дане који значе нову карику која их везује за родни праг. Да се сретну, отпјевају ону њихову пристанску „рапсодију чедности“, макар и као „реквијем граду којег више нема“.

А, прича о Пристану тако и почиње. У њој има дољно мјеста и за сјећања и за фотографије и за путовања са његовим светињама. Али, и за будућност. Имају је шта поклонити.

Права бродска сирена на овим просторима одјекну-

ла је са пристанске лuke. Ту су пристајале и јахте краљевске. И писак прве локомотиве. И свјету смо се обратили и са њим чули баш одавде. Са брда Волујица кренула је прва радио-телефршка порука на Балкану. Пристан је имао своје позориште, културно умјетничко друштво, маскембале, школе и вртиће... фабрике, фризерске, трафике и бријачнице. Прави хотели никли су баш на његовој обали, прорадиле прве фабрике... Мало је поznato, али баш на Пристану је боравио и велики пјесник Јова Јовановић Змај.

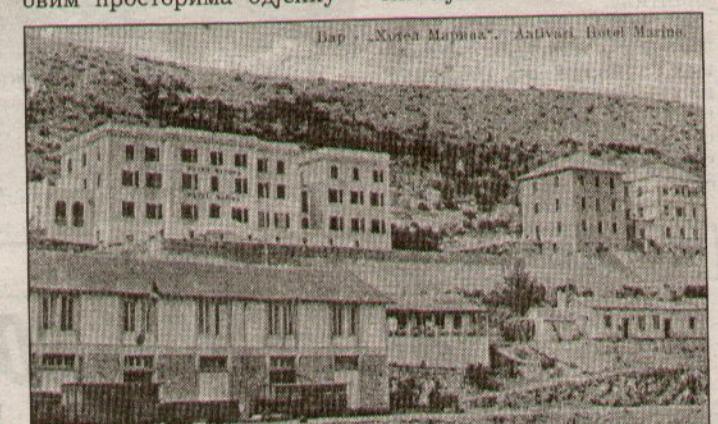
Корачао и сјетио се и оних који више нису са њима, али јесу и остаће у историји пристанској.

Хоће ли их генерације слиједити?

Њихови очеви су у датуме сјећања на Пристан уцртали своје приче.

Пристан, некадашњи административни, саобраћајни и центар културе, обиљежио је своју времешност и остало на страници савременог Бара. Већ трећу годину манифестација „Пристан с љубављу“ подсећа да је баш ОН одредио мјесто савременом Бару.

Недељка Павловић

Хотел „Маринка“ (1935)

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

ЕХО БРАТСКОГ РАСКОЛА

ПРИЧА ИЗ НАШЕГ ОКРУЖЕЊА:
ПУТ ЛУКЕ ВУКМАНОВИЋА ОД УБИЈЕЂЕНОГ
АНТИКОМУНИСТЕ ДО СВЕЦА

У порти цркве Светог Ђорђа, у селу Утрг у Црмници, у недељу 11. августа обављена је промоција сабраних дјела др Луке Вукмановића, којега је предходно Синод Српске православне цркве прогласио за свештеномученика. О дјелу познатог свештеника, који је убијен од стране црногорских партизана код Камника у Словенији 1945. године, сабраном у три тома, говорили су митрополит црногорско - приморски Амфилохије, академик Владо Стругар, професор др Чедо Вукмановић, син свештеномученика Луке и Рајко Радусиновић.

Сабрана дјела Луке Вукмановића Црничког издаја је "Светигора", издавачка кућа Митрополије црногорско - приморске, ове године.

Прије промоције у цркви Светог Ђорђа у Утргу, иначе родном селу Луке Вукмановића, митрополит Амфилохије, заједно са свештенством, служио је литургију у част овог свештеномученика.

Ко је Лука Вукмановић, човјек чије је име доскора стидљиво помињано у јавности, обично када би било ријечи о расколима братским и људским у Црној Гори током другог свјетског рата?

Прије него дамо нешто оширенiji одговор на ово питање, треба, чини нам се рећи следеће: црногорски раскол, настао уочи поменутог рата, чије се последице, нажалост, и данас осјећају, имао је изразити примјер у породици врлог Николе Савићева Вукмановића, у питомој Црмници. Један његов син, Светозар - Темпо, о којему се готово све зна, израстао је у великом револуционару, заговорнику антихришћанске религије, док је други, Лука, угледни интелектуалац, свештеник, убијени антикомунист, страдао без суђења, доказане кривице и права на било какву одбрану и то у тренуцима када су биле утихнуле ратне трубе, убијен је од стране својих Црногорца. Удалеко, нарочито тада, Словенији.

О Луки Вукмановићу, озбиљнија, може се рећи и права прича, почела је у прољеће 2000. године. Свети Синод СПЦ га је у

Свети Лука Црнички

априлу те године канонизовао за свеца, а већ у мају, под сводом храма Светог Саве на Врачару, у присуству свих архијереја СПЦ, патријарх српски, господин Павле га је прогласио за свештеномученика.

Оно што се до сада далеко мање знало је чињеница да је Лука Вукмановић, који је поживио само 37 ћети, био плодан писац. Његова сфера интересовања је била широка, писао је научне и филозофске расправе, проучавао је религију код старијих Грка, студирао уметност грађевине, храмове, гробове древне Грчке, бавио се питањима етика, посебно у нашој народној поезији и уопште код нашег народа. Завршио је теолошки факултет у Београду, где је докторирао 1940. године. Дисертација која је штампана у првом тому његових дјела носи назив "Материјалистичко и хришћанско схватање историје". Радио је као

свештеник, професор Цетињске богословије, а послије сукоба са патријархом српским Гаврилом Дожићем око "конкордата" (Вукмановић је био енергично против тог споразума), извјесно време је радио у Скопљу као професор вјеронauke у гимназији. Убијен је маја 1945. код Камника у Словенији, где је одступио са групом националиста, антикомуниста и четника из Црне Горе у којој је било између 800 и 900 људи.

Једно време смо провели у Зети и вјеровали смо да преко Албаније, крећемо за Грчку. Но, првобитни план је промијењен и ми смо се преко Босне упутили ка Словенији.

Пролазећи преко територија где је рат још трајао, наилазили су на разне замке. Данима су ходали у непознатом правцу, успут гинули од партизана, усташа, муслимана. Харао је тифус, који је "закачио" Луку и Чеда. Прво је једно вријеме нејаки момчић носио болесног оца, потом овај њега.

- Ноге не служе, тијело не слуша памет, које и нема, око нас лешеви. Јудски живот тада заиста није значио ништа, сјећа се Чедо најтежих тренутака у свом животу.

У мају 1945. десеткована групација стигла је у околину Камника. Логоровали су који дан у шумама око овог мјеста, словеначки партизани су били веома коректни према групи из Црне Горе у којој је било и стотићак свештеника и исто толико интелектуалаца другог профиле, који су били антикомунисти, али не и четници. Циљ је био да се повежу са савезничким снагама у Аустрији. Док су ту логоровали стигла је обавијест да их је Тито аблирао и да они који нису окрвавили руке могу ускоро кућама. Било је само потребно да се сви предају.

- То су учинили сви свештеници, наравно Лука и ја, каже Чедо. - Логорова-

ли смо још који дан, када су дошли војници Пете црногорске пролетерске brigade. Направили су око нас живи зид, ни птица није могла да прође. Извршили су попис несртника који су мјесецима лутали шумама бивше Југославије, а онда је почела прозивка.

У првој групи од 60 људи, прозван је свештеник Лука. Везали су их жицом и одвели. Било је подне. Марко Ђуровић из Трећег батаљона Пете пролетерске наредио је свом куриру да у штаб доведе Чеда. Увече, нешто прије 21 час, одјекнули су рафали. Прво митраљески, па онда из пиштола. Чедо је одмах знао да му је погинуо отац. Између 25. и 27. маја црногорски партизани су убили и остала, пошто су предходно издвојили дјецу до 18 година. Када су тражили добровољце да сахране "оне" јавио се Чедо. Хтио

ственог закључка: ликвидацију је наредио врх КПЈ. У Словенији су тих дана боравили Едвард Кардељ и Александар Ранковић. Позвали су Тита и Милована Ђиласа. Послије вијећања у Јубљани, донијета је одлука о ликвидацији без суђења.

- Темпо, који је послије рата бринуо о Лукиној дјеци, који је итекако помогао наше школовање, дуго је боловао Лукину смрт - објашњава Чедо. - Жалио је једино што није потражио Луку током рата. Али и што је прихватио мишљење јеног свог близнака рођака којега је срио у Барију 1944. који је, када га је питао за брата рекао да је он издајник. Да га је Лукина смрт заиста погодила, да је о њему много размишљао говори и подatak да му је у својој књизи "Моја породица" посветио готово 200 страница.

У свом предговору "Са-

Чедо Вукмановић

је да запамти, мозда и забиљежи гроб свог оца.

- Дуго се у јавности шпекулисало да је мој стриц Темпо, када су га наводно питали шта да ради са Луком, рекао "што и са осталима", вели Чедо.

- Темпо није знао ни где је Лука, ни шта је било са њим тих дана. Сазнао је послије. Ја и он смо дуго трагали за одговором на питање ко је наредио ликвидацију ове групе (у Словенији је тих дана и мјесец убијено око 27.000 антикомуниста) само четири дана пошто је Тито дао аболицију. И зашто је то учињено без суђења, права на одбрану, доказивања кривице. Јер, то не треба заборавити, велико број тих људи није окрвавио руку.

Чедо и његов стриц су послије вишегодишњих трагања дошли до јединог

бранији дјелима", Луке Вукмановића, митрополит Амфилохије је забиљежио кратак разговор који је водио са Темпом на Цетињу 1990. године, баш о Луки.

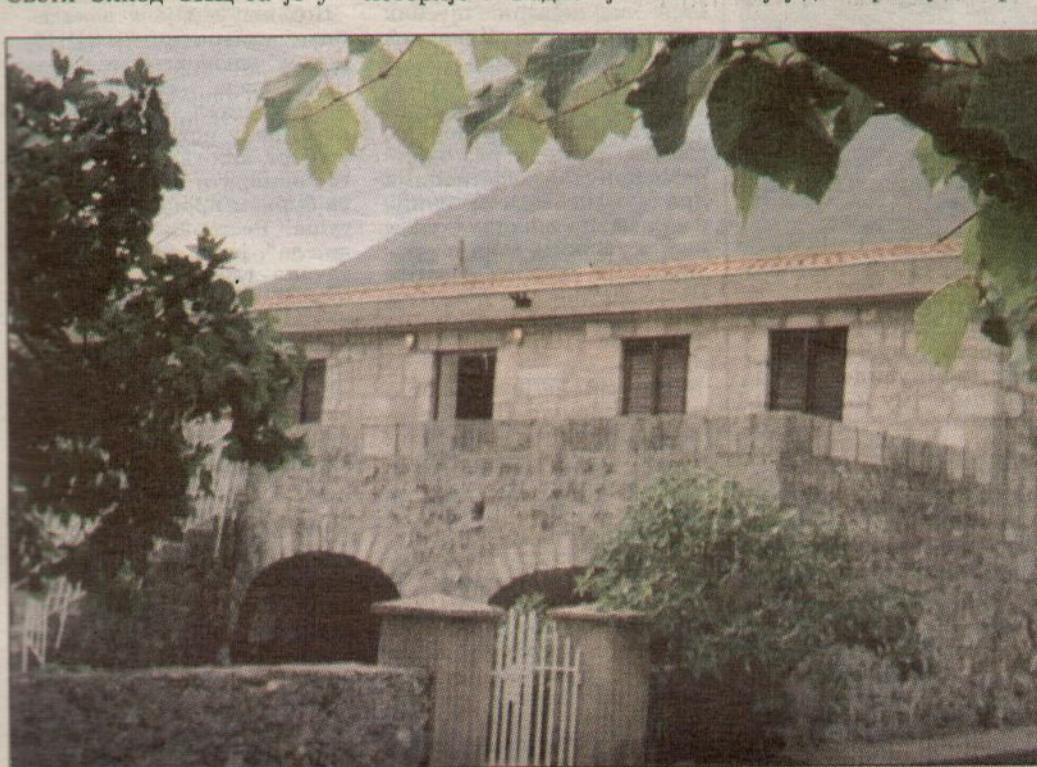
- Мој брат Лука је био паметнији од мене. Он ме и школовао. Понашајуће свештеничке плате је користио за своју породицу, а пола је мени славо за студије. Када сам дипломирао права рекао ми је: Светозаре, сад имаш диплому, наји посао и ради. А ја, млад, занијет идејом, нисам га много слушао.

Штампањем и промоцијом "Сабраних дјела" у три тома на 1060 страница, на неки начин је исправљена неправда. А да она угледају свјетlost да на давно се побринула Лукина жена Драгиња - Драга, рођена Лопчић.

- Дуго се мајка носила са двије велике вреће у којима су били дисертација очева, чланци, полемике, расправе и други материјал.

Знала је да је то вриједно јер јој је Лука, када смо одлазили са Цетиња 1944. рекао: чувај добро ово, јер ако се вратим живот ми без тога не вриједи. Чувала је то и сачувала на путу између Црне Горе и Београда, каже на крају Чедо Вукмановић, који је заједно са сестром Косаром и Роксандом доживио да им отац буде проглашен за свеца, што је опет јединствен случај у Српској православној цркви.

С. Ш. Грегорић

Родна кућа Вукмановића

КУКУ МАЈЦИ

Марија Вукмановић, рођена Пејовић, мајка Луке и Светозара имала је муку као и многе друге мајке на овим просторима. Питала је током рата Светозара - Темпа: шта ће бити са тобом ако Лукини побиједе? Зна се, одговорио је Темпо. А ако ви побиједите, шта ће бити са Луком, питала је даље мајка. Зна се, опет је одговорио Темпо. Она се тада ударила шакама у прси из којих је обожију подојила и рекла: како год узмеш, мајци је куку.

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

ПРОСЛАВЉЕН ДАН СВЕТОГ СТЕФАНА ШТИЉАНОВИЋА

ОСВЕШТАН КАМЕН ТЕМЕЉАЦ
ПАРОХИЈСКОГ ДОМА

У присуству великог броја вјерника и ове године је 17. октобра светом литургијум у цркви Светог Томе у Бечићима прослављен дан Светог Стефана Штиљановића, српског светитеља и посљедњег паштровског кнеза. Свету литургију служио је игуман Димитрије Лакић, настојатељ манастира Прасквица, а овогодишњу прославу обележило је освештавање камена темељац парохијског дома Свети Стефан Штиљановић, који ће се градити поред цркве Светог Томе.

Благословом Његовог високопреосвештенства Митрополита црногорско-приморског Амфилохија Одбор за изградњу парохијског дома је упутио позвив свим Пашићевима, христијанима, људима добре воље и милостивог срца да учествују у акцији прикупљања новчаних средстава за изградњу овог дома који ће носити име светеца рођеног у непосредној близини. Средства се могу уплатити директно Одбору или на жиро рачун који је отворен код Комерцијалне банке АД Београд - Филијала Будва 55710-623-8-84.

За изградњу парохијског дома посвећеног Стефану Штиљановићу обезбијеђено су, како је саопштено у Одбору за изградњу, све

потребне сагласности Министарства уређења простора и Секретаријата за урбанизам будванске општине.

В. М. С.

„ДАНИ ШИРУНА“ ПОЧЕТКОМ ОКТОБРА ОКУПILI ГРАЂАНЕ И ТУРИСТЕ

ФЕШТА РИБЕ, ВИНА, МУЗИКЕ ...

Захваљујући традиционалној тридесет седмој по реду манифестацији „Дани шируна“ која је одржана 5. октобра у вечерњим часовима, Будва је изгледала као усред туристичке сезоне, а велики број грађана и туриста, разноврстан програм и у цјелини лијепо вече, биле су основне карактеристике ове феште музике, рибе и вина.

У лијепом амбијенту, грађани са Будванског ривијере, знатан број иностраних туриста, као и посетиоци из околних градова, дружили су се поред зидина Старог града до касно у ноћ, а цио амбијент подсећао је на незаборавне приморске ноћи.

За ову прилику, спортско риболовно друштво „Ширун“, уз помоћ општине Будва, Министарства туризма Црне Горе, невладине организације „Фештаћуни“ и бројним донаторима, обезбиједило је, како нам је рекао Мирољуб Митровић, потпредсједник „Шируна“, 1200 килограма рибе, 600 литара вина, 300 литара пива, 400 литара сокова, 40 килограма колача, 30 килограма сувих смокава, а све то бесплатно је нуђено великим броју посети-

лаца који су те вечери уживали у лијепој медитеранској ноћи уз музику и плес. Одржавање ове манифестације, по ријечима Митровића, помогли су и ХТП „Будванска ривијера“ и ЈП „Морско добро“.

У богатом и разноврсном програму манифестација „Дани шируна“ учествовали су: клапа „Хармонија“ из Будве, музичка група „Егзодус“ из Херцег-Новог, Градска музика из Котора, машкаре „Фештаћуни“, а одржане су и традиционалне игре и такмичења, што је све изазвало велику пажњу присутних.

На овој туристичкој фешти, била је са својим сарадницима и предсједница општине Будва Весна Радуновић, која је изразила задовољство због великог присуства грађана и туриста и добре организације и том приликом истакла, да је овогодишња манифестација јасан доказ како се са добром идејом и са мало новца, може осмислити занимљив програм и забава, како за наше грађане, тако и за све туристе и све остале посетиоце Будванске ривијере.

Р. Павићевић

ХЕРЦЕГНОВСКА „ЧИСТОЋА“ ЗА МАЊЕ ОД ГОДИНУ ДАНА ПОКАЗАЛА ДА ГРАД ПОД ОРИЈЕНОМ МОЖЕ ДА БУДЕ ЧИСТ И УРЕДАН

ЦИЉ – ПРИМАТ НА МЕДИТЕРАНУ

Да не зависи све од новца већ прије свега, и како то народ каже од постављања „правих људи на право место“ што опет значи професионализам и одговорност, примјер је ЈП „Чистоћа“ из Херцег-Новог. Годинама је комунална хигијена града била ружнија страна ове приморске општине. Директори су се смјењивали али је проблем остајао и остало је. И онда је у новембру прошле године, након вишедневног штрајка радника, за директора именован дипломирани инжењер машинства Саво Зарубица. Његова прва изјава за јавност била је да ће очистити град и да му је циљ да Херцег-Нови постане један од најчиšćих градова на Приморју и Медитерану. За много је тада била само „пуста жеља Савова“. Данас, након нешто мање од годину дана, похвале стижу са свих страна и сви му одају признање. Питамо га у чему је тајна успјеха:

- Као стари такмичар на викао сам на надметање а тајна успеха лежи прије свега у формирању једног јаког тима који је добио задатак да одигра значајну утакмицу - прича Саво у спорском жаргону. - Били смо одлучни. Почели смо са дosta оптимизма, ентузијазма и воље. Задовољство ми је што могу да констатујем да је Херцег-Нови на трону најчиšćих градова на Црногорском приморју. Туристичка сезона је била важан испит или успјели смо да будемо међу најчиšćим градовима. Такмичарски дух не јењава у нашем предузећу, радници се спремају за финалну утакмицу. Циљ нам је да будемо најчиšćи и најурđенији град на Медитерану. У тој утакмици потребна нам је помоћ свих грађана, од најмлађих до најстаријих.

У минулом периоду урађено је више него за неколико протеклих година: акцијом генералног чишћења обухваћени су не само град већ и приградска насеља, прквена земљишта, гробља, прилазни путеви, једном ријечу, сваки кутак општине. Уклоњено је дosta дивљих депонија, изливене су подлоге за контејнере, уведена је акција чишћења и одржавања два гранична прелаза - Дебели бrijeg и Ситница, постављени су контејneri у приградским насељима а први пут сервисиран је и десетак села на Луштици. Постављено је 250 уличних корпи за смеће, 150 мањих и 25 већих контејnera, набављено је специјално возило мањих габарита за одвоз смећа са шеталишта и из уских улица, набављена је чистијерна за прање улица. Очишћен је и покошен појас уз магистралу од Каменара до Дебелог бrijega и засађен десет хиљада садница украсног биља, највише олеандара. Иако без адекватних услова за то, поче-

ли су и са селективним одвајањем отпада односно рециклажом. Тиме се централна депонија на Дугоњи чува од загађења а продајом балираног картона обезбеђују додатна средства. Обезбиједили су и услове за скупљање страгог гвожђа...

Новац је био највећи проблем па је градом почела да кружи прича да је „Чистоћа“ у великом дуговима. Међутим, кад се домаћински радио није проблем није нерјешив. Општина је обезбиједила 60% средстава а остало су сами - од услуга ЈП Морско добро, закупшица плаха и привремених објеката, од донације, самодоприноса грађана за купувину садница, продаје балираног картона, а отворен је и рачун за посебне намјене где су помоћ могли да уплате фирме и поједици. Наплата за одвоз смећа повећана је за 82%. Својим ангажовањем херцегновски комуналаци су пробудили сајве грађана тако да је помоћ, не само у редовном плаћању обавезе за одвоз смећа већ и у конкретним

Велике амбиције –
Саво Зарубица

нега до сада.

ЈП „Чистоћа“ има 95 запослених радника. Недостатак радне снаге, превазилазили су запошљавањем радника из Републике Српске и Апачина по уговору на два мјесеца. Новина у раду је и то што је уведена дежурна служба за позиве грађана и хитне интервенције на терену која је током лета радила нон-стоп а сада ради од

И Савина ће бити љешиша

акцијама на терену, почела издашно да стиже и са те стране.

- Било је дугова и кредита које смо узели да би примили сезону, каже Саво, али све уредно враћали. Тренутно дугујемо још 20.000 евра и то ће бити враћено до краја мјесеца. Ставље на предузећу је врло стабилно, радници редовно примају плате и надамо се да ће убудуће она бити већа

ДЕПОНИЈА

Као и друге приморске општине и Херцег-Нови има проблем са централном депонијом која се налази на Дугоњи, доста далеко од града. Прошле године републички еколошки инспектор је забрањио њено коришћење али након предузетих мјера заштите она је и даље у функцији. Неопходно је трајно рješenje па је предузеће „Чистоћа“ код Грађевинског факултета на Погорици наручило пројекат санитарно – технички уређење депоније на три локације – у Суторини и двије на Каменом. Надају се да ће за то моћи да добију кредит од Српске банке. Иначе понуду Регионалног водовода о градњи регионалне депоније Зарубица сматра неприхватљивом али о томе СО треба да да посљедњу ријеч.

6 до 22 часа. Имали су, међутим, мали број позива јер грађани нису имали на шта да се жале.

У наредном периоду спремају јаку медијску кампању усмјерену према грађанима ове општине а од недавно су почели и са едукацијом младих - од вртића до средње школе, коју су назвали „еколошко описмењивање“. Желе, каже Саво, да скрену пажњу најмлађим генерацијама на културу становљања и далеко одговорније понашање према околини.

- Овај град заслужује да буде лијеп и уредан и мислим да се ниједан европски град не би постигao овим нивоом чистоће који имамо. Иначе политичици у нашем предузећу немају најмлађим генерацијама и на културу становљања и интерес грађана - истиче директор херцегновске чистоће.

Д. Ивановић

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

БУДВАНСКИ ПЛОДОВИ СЕБИЧНОСТИ

ПОДСТАНАРСКИ ДАНИ ТЕКУ

• Положај Библиотеке у Будви - жалосна је мешавина нашеј односа према фундаменталним институцијама културе, али није Библиотека једини институција културе коју мучи недостатак адекватног простора

Међу многим будваничким промашајима, а намножило их се од земљотреса најважнији је њен однос према култури на листи негативности у граду заузима убедљиво прво место. Културу у Будви, њен положај и вриједност, већ дugo одређује сукоб два различита концепта. Један је "номадски", фестивалског карактера, гламурозан и скуп, забљешти на небу изнад града током сезоне и за тај тренутак нам се учини да у култури и није све тако црно, као што скептици тврде. Други концепт културне политичке, не одлази послиje љета у богатије средине, већ остаје у Будви покушавајући да очува оно што је преостало од њеног озбиљно нарушеног идентитета. Не ласка очекивањима псеудоелите, а одговарајућа медијска експлоатација његових пројекта захтијева озбиљан и зналачки приступ, што је увијек само препрека више. Тај други концепт културе, у првом реду због недовољног ангажмана градских отаца, али иницијата мање и због нијемости самих грађана, најпрецизније је именовати - "подстанарски".

Није више битно да ли је ријеч о вртићу, музеју, школи, библиотеци, градском гробљу или капели - а све је то култура, хтјели ми признати или не - једно је сигурно: Будва се попало навикава на плодове себичности, док грађани (или власт, или не) баха-

су имовинско-правни односи непремостица пре прека. Ко зна, можда боље нијесмо ни заслужили? Међутим, осјетљиву семантичку сложеност једног града ипак не сачињавају само (не)дјела оних који одлучују у садашњем тренутку, већ што је много значајније: јасна свијест грађанина да постоји опште добро, да оно није било идеологема којом се барјачи пред изборе, већ да је наступна потреба сваког од нас, и нешто по чemu ће нас препознавати генерације које стасавају, као што ми препознајемо наше претходнике, је 100 до 150 дневно.

Положај Библиотеке у Будви - жалосна је метафора нашег односа према фундаменталним институцијама културе. Иако припада реду најстаријих општинских библиотека у Црној Гори (помиње се 1864. године у "Србско-дalmatinskom magazinu" као један од претплатника), иако њен књижни фонд садржи преко 55 000 наслова и задовољава потребе не само грађана већ и студената, као и ученика двије школе који директно зависе од тог фонда - Библиотека је и даље без адекватног простора за смјештај књига, без читаонице, једноставно: неусловна. А да јад буде већи, и за тај неодговарајући простор Општина од 1989. године уредно издава мјесечну кирију "Зета-филму" у износу од садашњих 25000 евра. Из-

да истиче: "Не долазим на море да бих се купао, већ и да сликам. А читав мој сликарски рад заснива се на инспирацијама које баш овде доживљавам." Управо, на тада пустој будванској обали, овај великан југословенског савременог сликарства пронашао је "рајско место" које га је из године у годину све више привлачило. Ту је упознао небеско и морско плаветнило, будванску луку, морске плодове и стијене. Прошао је са морем дуг живот и сликарски пут јер за море је везана најплоднија и најуспјешнија фаза његовог стваралаштва. Поред чињенице да његов стваралачки опус почива на утицају италијанског, француског и српског средњевековног сликарства, који су резултирани у мајсторским урађеним портретима, мртвим природама и пејзажима, па и изведеним религиозним композицијама, врхунац моћи Милуновићевог ликовног израза чини управо медитерански циклус започет почетком педесетих па све до смрти 1967. године. Изложба у Будви је чинила свакако значајан избор из ове фазе. Слике су посуђене из Народног музеја у Београду, Музеја савремене умјетности из Београда, Умјетничког музеја Црне Горе са Цетиња и приватних колекција.

Настала у интервалу 1950 - 1967, овај дјела потврда су пуне стваралачке зрелости на којима је Милуновић успио да медитеранску тематику уздигне до самог врха. Појединачна дјела на којима долази до изражавања сва његова сликарска магија саткана од игре боја и линија а вођена чистим, вијеним мотивима, представљена су управо на изложби у Будви октобра 1999. године. Међу њима посебно се издвајају уља на платну из власништва Музеја савремене умјетно-

тог понашање и небригу према вриједностима које чине дух ове заједнице све више узимају као мјеру сопственог успјеха. Тужно је и поражавајуће сазнање да нам је све оно што служи задовољавању културних потреба грађана - некако недовршено, недефинисано, подстанарско, једноставно: ничије. Неријешени имовинско-правни односи никада се неће појавити тамо где се ради о себичном интересу богатог појединца, нити ће икада зауставити нелегалну раду, али када је ријеч о интересу заједнице увијек се на kraju испостави да

блем. Међутим, то очигледно није могуће: иако је већ неколико градоначелника Будве обећавало да ће на том плоцу напокон бити уцртана зграда за Библиотеку, то се још није додатна

оправдано је упитати због чега? И са жаљењем одговорити: највјероватније због атрактивности same локације. Стога, да се не изненадимо превише уколико једнога јутра на том плоцу освane какав угоститељски шатор. Можда уистину боље нијесмо ни заслужили?

Драган Радуловић

МОДЕРНА ГАЛЕРИЈА У ГОДИНИ ЈУБИЛЕЈА - ИЗЛОЖБЕ КОЈЕ СЕ ПАМТЕ

МЕДИТЕРАНСКА ФАЗА
МИЛА МИЛУНОВИЋА

Изложба организована октобра 1999. године представља мали, али свакако значајан избор из чуvene Милуновићеве посљедње, медитеранске фазе. Она је од изузетне важности за саму Будву, јер је већина дјела започета или коначно реализована у његовом будванској атељеу у коме је боравио неколико мјесеци годишње. Умио је често

чињу да слијећу чапље, гавранови, сове. Ту су и птице у кавезу. Чврсте, драматичне са одређеном мистичношћу често су урађене са оскудним колоритом, са свега неколико тонова сиво-плаве помоћу којих мајсторски преноси борбу и драматику живљења. Један од изванредних примјера је "Рањена птица" из галерије Никола I у Ник-

Мило Милуновић: Корпа са раковима (1959)

да истиче: "Не долазим на море да бих се купао, већ и да сликам. А читав мој сликарски рад заснива се на инспирацијама које баш овде доживљавам."

Управо, на тада пустој будванској обали, овај великан југословенског савременог сликарства пронашао је "рајско место" које га је из године у годину све више привлачило. Ту је упознао небеско и морско плаветнило, будванску луку, морске плодове и стијене. Прошао је са морем дуг живот и сликарски пут јер за море је везана најплоднија и најуспјешнија фаза његовог стваралаштва. Поред чињенице да његов стваралачки опус почива на утицају италијанског, француског и српског средњевековног сликарства,

естрално је успио да пренесе на сликарско платно сву светлост јужњачког неба, мирис мора, шум таласа. Попут правог знаџија проматрају је природу, у њој уживао, али из ње пропишио највјерједније јер како је истицао "то је само мој израз дивљења према вјечитом и најбољем учитељу природи."

У дјела са тематиком, везаном за свијет мора, Милуновић је уградио посебну рафинираност и сензибилност примјерену само његовој личности. Уз помоћ оркестра бије, јаре медитеранског сунца, препустио се велики умјетник колору модре, свијетло - плаве, свијетло - ружичасте. А ту је и неизbjежnja помпејска црvena.

Како је море постало његова главна сликарска вocation, људске фигуре су почеле постепено да изчезавају са слика, а главни актери постају плодови мора, врше, мреже, приморске куће Будве и Светог Стефана. На изложби је изложен неколико акварела са темама камених облутака и различитих врста риба. Многобројне мале скице, у којима је видио "ембрионе" цјелокупне композиције дјелују као завршена дјела. Урађене су лако, са одушевљењем и полетом а надахнуте су Медитераном. Акварели из 1963. године попут "Будванске лuke", "Плаже", "Олује", "Велике врше" за посјетиоце су представљали први коријозитет. Настали, већином у доколици, док је мајстор водио разговоре са рибарима и сусједима о згодама и неизгодаима из риболова, ове забиљешке су управо са посебном пажњом презентирane на изложbi.

Најстарији изложбени дјелови су посвећeni темама камених облутака и различитих врsta риба. Многobrojne мале скице, у којима је видио "ембрионе" цјелокупне композиције дјелују као завршена дјела. Урађене су лако, са одушевљењем и полетом а надахнуте су Медитераном. Акварели из 1963. године попут "Будванске лuke", "Плаже", "Олује", "Велике врше" за посјетиоце су представљали први коријозитет. Настали, већином у доколици, док је мајстор водио разговоре са рибарима и сусједима о згодама и неизгодаима из риболова, ове забиљешке су управо са посебном пажњом презентирane на изложbi.

У периоду 1962 - 1963. Милуновић је урадио серију слика са новом тематиком. Његова платна насељавају неке чудне птице. На сликану површину по-

шићу. Платна са птицама су несумњиво означила ново поглавље у стваралаштву великог сликара. Имали смо прилику да на будванској изложби погледамо неколико радова и из ове фазе Милуновићевог стваралаштва.

Отварајући ову поставку ликовни критичар Олга Перовић је евоирајући успомене на пријатељство са сликаром између осталог истакла: "Посљедња Милова изложба (за живота) у Црној Гори одржана је у јесен 1965. у сали Основне школе у Будви (која је срушена у земљотресу 1979.) и на њој су неке слике биле блиске овима. Недјеља - лако и широко компонована, нијанса сивог, плавог, мало црног и смеђег, веома посебне боје. Морски ракови - арабеска близка апстракцији, расточени облици у неobičnoj гами браон, сивих и лила тонова са магличастим траговима црног. Садржаји и емоције тих посљедњих Милуновићевих радова, када је напустио дотадашњи начин сликања мора, своје најопсесивније инспирације, као и упорно истрајавање на пуном усклађивању односа између свих елемената слике, имају нешто трагично у себи. Од давнина се сматра да умјетници као филозofi и прорoci могу да предосете збивања. Данас ми се чини да је и Мило тако антиципирајући изненадни крај, а можда и каснија трагична збивања у својој широј и ужој домовини и најавио их модерним сликањем класичних симбола."

Изложба Мила Милуновића у будванској Модерној галерији представља једну од успјешнијих представа у Јадранском три десетицама дугом раду а свакако је од изузетне важности јер је омаж славном супружини. Драгана Ивановић

IN MEMORIAM

Посљедњег дана мјесеца септембра, у Загребу је, далеко од своје родне Будве, преминуо Стеван Лукетић, дојен умјетности скулптуре и један од наших најзначајнијих ликовних стваралаца друге половине XX вијека. Преселивши се у царство звијезда и духовних тајни, угасио се један живот препун храбрих животних преплета, чији ће одబесци остати вјечито да трају у његовој умјетности.

Рођен 1925. године, први разред гимназије похађа приватно, код дон Анта Мушуре, католичког свештеника у Будви, да би касније прешао у гимназију у Котор, код православног проте Давидовића, пароха цркве Св. Николе. Као шеснаестогодишњак укључује се у антифашистички омладински покрет и одлази у рат, у партизане. Убрзо ће се наћи у затвору, где проводи три године и то је раздобље које га је, како је говорио: "обликовало на једно одређено стрљење, поштовање према људима који издрже неке ствари изван комотног живота". По изласку из затвора, као војник прелази већи дио земље (Вела Лука, Хвар, Вис, Јајце, Дрвар, Санџак) да би, у саставу И пролетерске бригаде, учествовао и у бици за Београд, послје чега добија споменицу ослободиоца Београда. По завршетку рата, од 1946. до 1949. налази се у одреду ЈНА, на слободној територији Трста, а затим као војно лице долazi у Загреб, где се укључује у ликовну секцију. Откривши у себи вајарски дар, нарочито по наговорима вајара Павла Перећа, Лукетић се 1950. године уписује на ликовну академију у Загребу, у класи проф. Франа Кршичића којег неизмјerno цијени и за којега га везују особено суптилна сјећања. Међутим, иако је био Кршичићев ћак, узор му је био Војин Бакић, у чији ће атеље убрзо ући, најприје као радник, а касније и као сарадник. Оно што га је код Бакића опсиједало, изражавао је пријечима: "Иако сам био Кршичићев ћак, радио сам

код Војина Бакића. А Бакић се у то вријеме већ био одлијепио од традиције и код њега је већ било оформљено једно савремено схваћање форме. Тако сам ја, упоредо с Академијом, на којој се његовала класична фигурација, код Воје Бакића присуствовао трасформацији форме". Наглашавање ратног дијела Лукетићеве биографије значајно је зарад пресудног утицаја тог периода на његово стварање, нарочито у ранијим дјелима која изражавају изразито драматично и трагично осјећање, било да је ријеч о облику, материјалу, или теми. Лукетић каже: "Ја сам врло млад отишао у рат. Многих се појединости више не сјећам. У мени је, међутим, у једној општој синтези остао ритам тог времена. И сигуран сам да та драматика рата негде у основи руководи цијелом мојим радом". Као што је већ наглашено, нарочито рани Лукетићеви радови одишу експресивном драматиком, међу које истичемо незаобилазну *Нарикачу* за коју аутор износи: "Када сам изашао из Академије, премда сам направио *Нарикачу*, која слова као експресивно дјело, био сам навучен на слободно размишљање, на слободан приступ скулптури..." Определивши се за рад у металу, педесетих година Лукетић оформљује скулптуре *Бункер*, *Токе*, *Форма*, са којима ће се, према стилској суштини, сврстати међу мајсторе са енформелистичким тенденцијама. Наиме, Лукетићева све чешће занима материја, разоткривање њеног бића и истицање њене површинске структуре. Материја за њега представља архетипски симбол прапочетка вијеног изнутра, онога што је постојало мимо сазнајног опажаја, што је постојало као љепота по себи.

Оставши вјеран естетским принципима формираним још кроз покретачку шесту деценију југословенске модерне, Лукетић ће у току свог даљег стваралачког рада трагати за новим рjeшењима којима ће, истовремено, обогаћивати разноврсне смјерове савремене умјетности. Једно од њих је и *Шкољка* (1961) која спада у прве радове настале од одбаченог, најеног облика. Откриће килера, најених хладњака аутомобила, убрзо постаје пресудни моменат који ће битно опредељити и касније карактерисати већи дио Лукетићевог умјетничког опуса. Очito је, дакле, да се Лукетић, у потрази за остварењем аутентичног ликовног израза у оквиру којег ће пронаћи пут за каналисање сопствених умјетничких идеја, најчешће опредељује за метал као материјал која у потпуности одговара његовој стваралачкој личности. Иако би за умјетника рођеног у кругу медитеранског поднебља било суштављеније опредељење за камен или дрво као материјале који су од раног дjetinjstva испуњавали визуелни и духовно симболички миље његовог бића, Лукетић прихвата метал као материјал која ће му пружати највише могућности за аутентични, лични, унутарњи духовни исказ. Ова чињеница на извјестан начин потврђује тезу о умјетности која по својој универзалној суштини у основи не подлеже ограничењима материјала, простора и времена. Истина, једним дијелом радова у комбинацији дрвета и камена, излагани у галерији "Санта Марија" у Будви (1997), Лукетића ретроактивно враћају на материјал који га је од дjetinjstva окруживао и амбијент простора који га је изњедрио, али управо у паралели са скулптурама у металу, можемо сагледати јединство идеје оформљене у академском интелектуалном кругу (Коста Ангели Радовани, Војин Бакић, Душан Џамоња, Бранко Ружић и др.) са којом се активно укључио у савремене токове европске скулптуре (органска апстракција, конструктивизам, енформел, апстрактни експресионизам).

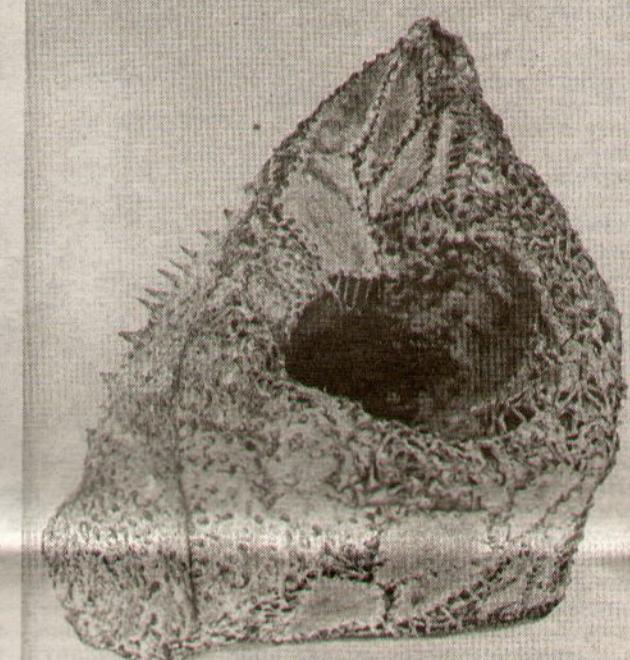
Лукетић се са разлогом сматра родонаčelnikom апстрактне вајарске мисли у Црној Гори, он се не да природи, она за њега може бити једино инспиративан повод. Не да се ни предмету, док материјалом влада. Предаје се једино духовној инспирацији, идеји, релацији, естетским принципима апстрактне умјетности са

СТЕВАН ЛУКЕТИЋ

(1925 – 2002)

експресивним призвуком, као умјетности која дотиче ону тачку беспредметности и слободе која може да кореспондира са умјетношћу музике. Он успјева да трансформише и преобрази предметно и природно у сам симбол духовног које неусловљено има потребу и може да створи и доживи само аутентично стваралачко биће. Као такво оно зна да од одбаченог металног предмета, осушеног коријена старе маслине, или случајно опаженог камена, својим инспиративним духом и умјећем оплемењеним високим естетским принципима, створи облике у којима очituju посебност веза, сукоба, или склада пластичних површина материје различите структуре и облика. Дакле, у погледу форме код Лукетића се инспирација духа отјelovljuje као обликована маса у простору створена на принципу релација храпавих и глатких површина, боје и небоје, узнемирености и мирноће, драматичне експресивности и лирске статичности. Прочишћена и синтетизована форма у суштини представља транспозицију визуелног доживаља.

Лукетић се бројним изложбама у земљи и иностран-

Шkoljka (1962)

ству константно и континуирано активно представљао ликовној јавности, а низ значајних награда и признања крунишу његов плодни ликовни опус. Аутор је већ броја репрезентативних јавних споменика и рељефа. Везе са Црном Гором одржавао је и као професор на ликовној академији на Цетињу. Велика ретроспективна изложба у Дому хрватских умјетника у Загребу, у пролеће ове године, значајно је одјекнула у ликовној јавности и код ликовне критике, а такође пружила и бројне могућности за даља теоријска истраживања у области скулптуре.

Црна Гора и родна Будва остаје дужна за организовање, на жалост, постхумне Лукетићеве ретроспективе сличног формата, да би бар на тај начин испоштовала његову животну жељу и одужила се једном од највећих ликовних стваралаца којег је изњедрила Будва и Црна Гора, а који је дао свој несвакидашњи до-принос црногорској, хрватској, југословенској и европској умјетности.

Луција Ђурашковић

ОТВОРЕН АТЕЉЕ – ГАЛЕРИЈА
ЛУКЕ ТОМАНОВИЋА

ПОВОДОМ
ГОДИШЊИЦЕ
СМРТИ

Поводом десетогодишњице смрти вајара Луке Томановића породица је почетком мјесеца отворила за јавност атеље у коме је умјетник стварао. У оквиру атељеа је изложена породична збирка од око 50 скулптура. Адаптација је урађена по идеји архитекте Драгана Спасића који је радио и галерију Дада Ђурића на Цетињу и то у минималистичком стилу док је други мањи дио атељеа остало у аутентичан у стилу 50-их година. Овај значајан културни подухват помогли су Народни музеј Црне Горе са Цетињем, Ликовне академије Цетиње, Министарство за културу, Министарство просвјете, секретаријат за културу Подгорица, ЗАМТЕС, ЦАНУ, Удружење ликовних

умјетника Црне Горе и херцегновска привреда. Аутор поставке је директор Народног музеја Црне Горе Петар Ђуковић који је уједно и отворио овај нови галеријски простор у породици - казао је Ђуковић.

Петар Ђуковић је истакао да је Лука као умјетник дао значајан допринос развоју црногорске умјетности које практично до послије другог свјетског рата није ни било осим појединача у дијаспори.

Умјетнички живот је фундиран послије II свјетског рата и дао је изразито сјајне појединаче међу које спада и Лука Томановић. Умјетност јесте иначе наш најбољи производ, ма шта о томе мислили политичари и привредници. Права слика о нашој умјетности

и појединачима тек ће бити створена. Да би то было учињено како ваља, значајно је што је отворен овај простор а лијепо је и племенито што је иницијатива баш потекла од породице - казао је Ђуковић.

Скулптуре Луке Томановића изложене у Галерији репрезентативни су узорак његовог стваралаштва. О њему је историчар умјетности Олга Перовић овако промишљала: "пластика ентеријерског формата најбоље је одговарала Лукином вајарском темпераменту. Нико ни до њега ни послије њега није тако технолошки сигурно про-ратио дрво и од њега правио форме према својој замисли. У његовом стваралаштву издваја се неколико тематских група -

фигуре у плесу дјеца у игри, животиње у покрету. Он је успио да изгради врло личан и специфичан, понавиши лирски вајарски говор." Осим галеријске поставке која је сада доступна јавности у Херцег - Новом на Савини одавно као симбол града стоји и његов споменик борцу - Безметковић.

Лука Томановић је рођен у Лепетанима, у Боки 1909. године. Завршио је учитељску школу на Цетињу, Академију примијењених умјетности у Београду, био је директор чуvene херцегновске Умјетничке школе, један од оснивача УЛУЦГ, члан ЦАНУ, добитник бројних признања и домаћих орде-

ната. Драгица Ивановић

ОД ВРТИЋА ДО ИНДЕКСА

РЕФОРМА ОБРАЗОВАЊА

ШКОЛА И ЛОКАЛНА СРЕДИНА

Одговор на питање каква нам је школа, и каква би требало да буде, није лако, а није ни једноставно дати. С једне стране, рекло би се, да сви знатмо какво је стање у нашем образовању јер свако, и наставник, и ученик и родитељ веома добро осјећа какво је стање у његовој ученици и у његовој кући, и са друге стране свако, и наставник и ученик и родитељ има своју став и своју визију идеалне школе.

Данас је могуће издвојити два, колико консистентнија става о школи. Прима једнима као да је у нашим школама све у реду. Програми се рализују. Већина дјеце која уписује школу на крају добије оцене и са успјехом је заврши. Већина ученика несметано наставља школовање. Сасвим је нормално према њима, да један број дјеце има проблема током школовања јер је настава захтјевна активност која не само да развија способности, већ и рангије ученике у складу са њима. Насупрот причама о томе како је наше образовање очувано и како је једно од најбољих у свијету код многих од оних који раде или који уче у школи, или који тај рад и то учење посматрају из куће, већ се годинама таложи горко сазнање да у нашем образовању нешто није у реду и да оно није онако како би смо жељели да буде. На многа важна питања нема прецизних одговора - колико је наставника у посљедњих неколико година напустило школу због малих плати или лоших услова рада; колико члanova у школама одрађују наставници који нису квалификовани за то, а нема других; са колико компјутера, специјализованих ученици, књига у библиотекама итд. школе данас располажу?

Не занемарујући ни један, нити други, рекло би се више емотиван став о школи, данас нам је ипак потребније објективно сагледавање проблема у школи, као и реална, и прије свега остварива визија будуће школе. Данашњој школи приговара се да је сувише затворена, да је окренута себи и школским програмима, да недовољно уважава интересе детета и реалне потребе његова живота. С једне стране, тежи се јачању стручне аутономије наставника и школе, а с друге стране, чвршћем повезивање школе и локалне заједнице. Визија нове школе која је презентована кроз "Књигу за промјене" и кроз нацрт Закона о школству локалну заједницу и школу види као партнere где свако, и школа, и наставник, и родитељ, и ученик у складу са својим компетенцијама преузима дио своје одговорности. У овој подјели посла изузетно је важно znati - шта је дјо чије надлежности, и ко, и у ком дијелу васпитно-образовног процеса треба да преузме своју одговорност. Дакле, питање је шта ће се надлежности школе, а шта локалне заједнице?

Компетенције наставника неприкосновено су везане за стручна питања - како се ефикасно учи и подучава. Наставник је аутономан и има професионалну слободу да одлучује о томе како ће да организује наставу. Он бира методе и поступке рада и прати и оцењује напредовање својих ученика. Ово су питања струке, питања за која се наставник током свог иницијалног образовања дуго спрема и она представљају онај дио компетенција у који се нико други, осим опет струке не треба да мијеша.

По питању садржаја учења - шта ће у

школи да се учи, школа и локална заједница партципирају тако што је за обавезни дио програма одговорна школа, а локална заједница утиче на онај дио програма који се односи на садржај изборних предмета. Држава брине да сви ученици, без обзира у којој школи учили, добију једнако опште образовање, а локално заједнице се допушта да обавезни дио програма допуни садржајима који су њој интересентни. Тако ће, на пример дјеца сјеверних дијелова Републике у оквиру изборних предмета рађе изучавати садржаје који се тичу пољопривреде или шумарства док ће за дјецу из Будви бити корисније да уче стране језике или оне садржаје који су више везани за туризам.

Школом се више неће управљати без партципације локалне заједнице. Предложеним Законом о школи локална заједница преко Савјета родитеља и учешћем у Школском одбору партципира у управљању школом и доноси многе важне одлуке везане за план и реализацију планираних активности школе. Савјет родитеља даје мишљење о кандидатима за избор директора школе и расправља о приговорима ученика или њихових родитеља. Садашњу више формалну сарадњу школе и родитеља која се најчешће сводила на узајамно информисање о успјеху ученика путем родитељских састанака, за које у практици најчешће и није било много интересовања, треба да замјени суштинска подјела одговорности за рад школе.

Успостављање новог односа школе и локалне заједнице може бити болан и муко-трпан процес у ком ће школа неке од својих монопола морати да подијели са локалном заједницом, али и процес у ком ће се локална заједница учити да не нарушава компетенције школе. Успостављање новог односа школе и локалне заједнице исто тако може бити креативан и продуктиван процес у ком ће школа осјетити олакшање за многе обавезе са којима се до сада сама носила, али и процес у ком ће локална заједница имати прилику да створи школу по својој мјери.

У том процесу стручњаци треба да дефинишу шта је добра, квалитетна и ефикасна школа. Локална заједница треба да се замисли и да дефинише своја очекуја од локалне школе. Школа и наставници треба да се осврну око себе и да сагледају шта им све у околини може помоћи да боље раде. Родитељи ће исто тако морати да размисле и да виде шта могу да ураде како би помогли својој школи. У новим односима школе и локалне заједнице неће бити неobično да се дјо наставе обавља и у институцијама ван школе.

Локални медији би, на пример, могли укључити ученике у свој рад и тако им на најбољи начин развити говорне и комуникационске способности. Неће бити ништа неobično ако неко од родитеља своје стручно знање и богато искуство подјели са наставником и ученицима у ученици школе. Постоји дакле много идеја, и још више могућности, и оне могу значајно унаприједити и школу и локалну заједницу, али једино под условом да у тај процес обја партнера, и школа и локална заједница, уђу крајеме добронајерно, и да, и једни и други, ставе прст на чело, и да се добро замисле - како да помогну једни другима.

Мр Зоран Лаловић

МЛАДИ И НАРКОМАНИЈА

Пише: проф. др Јован Букелић

Људи су од давнина трагали за такозваним спиритуалним благодетима, небеским надахнућима, путевима комуникације са Богом, еликсирима вјечите младости, паралелним свјетовима, вјештачким рајевима, бježjeći из својих свјетова реалности.

Тај маратон траје од праисторијског доба, 40.000 година прије нове ере. У 19. веку у Кини четрдесет милиона људи пушило је опијум. У то време Кина је имала 360 милиона становника. У свијету, жељном сензији, завладао је страх. Империјална Кина утонула је у злослатне тамне облаке опијумског дима.

Дрога позната још у праисторији постаје опасна хемијска епидемија друге половине 20. вијека. Почекла је паралелно са хипи покретом и сличним покретима младих, метафорично названим

"прљећима младих", сајном побуном против алијенације човека, против претњи човековој егзистенцији. Дрога нуди хедонистички модел живљења, "култ прензента" да се живи сада, што брже, што лепше, што безбрижније! Нема антиципирајућа будућности.

Дрога, некад метафора, крик над празним и усамљеном, осујетила је проце одрастања младих. Трпјели су поразе у покушајима да разријеше своје матурационе стресове и остајали "велика дјеца", ухапшени "синдромом Петра Пана". Попут "ковача лажног новца" дрога је младе дуго уљујкивала илузијом слободе, касно увидевши да је дрога постала злочудни диктатор и да су постали хемијске марионете.

Непристањаје на друштво, људску агресивност и деструктивност, младих, метафорично названим

ди су понудили као универзално извиђање и правдање сопствених стилова живљења, где дрога затвара животну панораму и прозоре душа, осиромашује сазнајне хоризонте и нуди свијет у комадићима.

У посљедњој деценији 20. вијека појављују се нове дизајнер дроге. Израста нова, "екстази генерација". Нове дроге типа "крека", "ледене олује" (леда, ајса - исе) постaju нова почаст човјечанства, атомска бомба, иронична и сурова честитка дласку новог миленијума. "Екстази генерација" је забрињавајућа млада. То су деца 10-12 година. Карактерише је употреба таблета екстазија (дроге "рејва"), одређена музика, гардероба и култура, затим ријетко испитање мушкиности или женствености, кратке мајице са извитопреним слоганима, уске ПВЦ

СУСРЕТИ - ГРАНА ЂИКАНОВИЋ, ПИЈАНИСТКИЊА

Радити оно што волите и бити успешни у томе, а уз то имати и подршку породице - привилегија је малог броја људи нарочито у нашој земљи у последњој деценији или двије. А управо тим путем испуњења жеље већ неколико година храбро корача, сада већ осамнаестогодишња пијанисткиња из Будве и ученица Конзерваторијума "Ђузепе Верди" у Милану Грана Ђикановић.

Дружење са клавиром почела је у осмој години и свирање јој ни у једном тренутку није представљало обавезу, нешто наметнуто, већ нешто сасвим уобичајено што је временом постало нераскидиви дио њене личности.

- Клавир јесте захтјеван инструмент, али ми је донио пуно лијепих тренутака, признања, путовања, познанства, нових искустава - каже Грана додајући да сама не би била то што јесте да није била њених родитеља.

Прву специјалну награду, за освојених максималних сто поена, добила је већ са једанаест година на међународном такмичењу у италијанском граду Вилар Перози. На следећем такмичењу, такође у Италији, у специјалној категорији није добила ни једну награду, али се, ипак, задовољна вратила кућу.

- Старај колегиница, која је свирала исти концерт као и ја, освојила је специјалну награду. Правила такмичења, ко-

ја се строго поштују, налажу да исти концерт не може добити више награда, тако да сама је остала без награде. Професор виолончела из Рима, који је био и члан жирија, нездовољан таквом одлуком, пришао ми је након концерта, честитао и уручио ми "личну награду", коверат са чеком у износу од око 300ДМ. Била сам збуњена тим гестом

али су ми касније објаснили да је на тај начин хтио

да покаже нездовољство одлуком жирија и да ме охрабри - сјећа се Грана, додајући да такав гест није карактеристичан за чланове жирија, посебно не за Италијане.

Током основног школовања, Грана је на међународним такмичењима у Италији, освојила још двије прве специјалне награде, као и двије прве награде на републичким такмичењима.

МЛАДА, УСПЛЕШНА И СКРОМНА

МЛАДА, УСПЛЕШНА И СКРОМНА

- Нијесам успјела да учествујем на савезним такмичењима, јер су се термини одржавања поклапали са италијанским. Мало ми је жао због тога, али изгледа да је избор био прави - каже Грана, додајући да је би-

образовање у Будви, Грана је уписала милански Конзерваторијум у децембру прошле године и одмах почела слушати предавања на петој години. Због резултата које је показала, у фебруару ове године прешла је на шесту годину, коју је успјешно завршила у јулу. На препоруку свог професора Марка Ворћани, похађала је и деветодневни курс код проф. Бруна Канина у Сијени. Боравак у том градићу надомак Фиренце, искористила је да присуствује традиционалним коњским тркама - Палио, у оквиру којих се одржава интересантан дефиле градских улицама и маскенбал.

И поред много другачијег живота и обавеза, Грана је остала скромна дјвојка која се на први поглед не разликује од својих вршњака. Има слична интересовања, воли да чита, слуша сличну музiku.

- Иако се професионално бавим класичном музиком, приватно је веома мало слушам. Једино туђа извођења неких мени интересантних дјела.

Иначе волим сву добру музiku, углавном страну од рок-балада до хеви метала. Волим и техничку музiku. А од наших група слушам Рибљу чорбу, Ван Гогх, Монтенегрску - каже Грана уз напомену да, што се тиче класичне музике, њени фаворити су Шуберт, Лист, Бетовен, Шуман (који је рођен истог дана када и она - 8.јуна), као и Дебиси и његова програмска музика.

Након седме године коју ће почети у новембру, Грана на конзерваторијуму чекају још три године, након чега и усavrшавање у Италији или неко друго земљи. За неке можда предуга период школовања, али не и за Грану Ђикановић која каже да јој музика до сада ништа није ускртила, већ, напротив, непроцјењиво обогатила живот". Па, Грана нека тако буде и убудуће. М.М.

ДРОГИРАНА ПЛАНЕТА

Проф. др. Јован Букелић, психијатар, дугогодишњи директор Института за ментално здравље у Београду, однедавно пензионер, први у Југославији је докторирао из области наркоманије младих. Вандредни је члан Академије медицинских наука Српског лекарског друштва, експерт клиничке психијатрије Савезног министарства за науку и члан Удружења књижевника Србије. Аутор је и коаутор 25 књига (стручних, научних, стручно популарних, уџбеника и приручника), 120 научних и стручних радова, великог броја стручно литерарних eseja. Најпознатије књиге Дрога - мит и болест (Награда за научно - истраживачки рад), Социјална психијатрија и Деца пакла - исповест наркомана, која је драматизована. Монодрама Деца пакла добила је прву награду на међународном фестивалу монодраме. Добитник је више награда. Између осталих, три златне плакете, повеље за научно - истраживачки рад и три златне значке. Професор Бук

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

МЕДИЦИНА

ИНФЕКЦИЈЕ КОЖЕ ГРАМ –
ПОЗИТИВНИМ БАКТЕРИЈАМА*Streptococcus pyogenes*

Кожа, као орган, има заштитну функцију што јој налаже и сам њен положај јер покрива спољашњост организма. Она је први бедем у одбрани тијела и штити га како од живих микроорганизама – бактерија, вируса и гљивица, те паразита, тако и од физичких, хемијских и механичких агенаса. Међутим, и кожа има "жж право на болест". У условима промјене вриједности pH коже и ослабљених општих одбрамбених снага организма, а прије свега при агресији микроборганизама јаке вирулентије долази до оштећења коже, односно њене болести, а ако су у питању бактерије онда се конкретно ради о инфекцији. Како ће управо о томе бити ријечи, спомињемо врло агресивну бактерију под називом *Streptococcus pyogenes*. То је грам - позитивна бактерија, присутна само код човјека. Своју прдорност захваљује двијема карактеристикама: првој, чврст контакт са површином коже и, другој, факторима агресивности који омогућују продор у дубину ткива. Постоји чврстог контакта са кожом долази до размножавања бактерије што већ проузрокује оштећење површиног слоја коже, а када са дејством почну и фактори инвазивности (M - протеин, протеин - G и Цбα петапидаза) инфекција се преноси и у дубину коже па и испод ње што није пожељно.

Најзначајнија оболења проузрокована *Streptococcus pyogenes* - ом су: **IMPETIGO CONTAGIOSA** пурулентно - везикулозно оболење (гнојно са праштићима) које се, како му и само име каже, лако преноси контактом. То је врло неповољно, поготово што се ова инфекција коже јавља код дјеце предшколског и школског узраста која су у колективима и неопрезна тако да

постоји опасност од брзог ширења не само са особе на особу него оболјело дигаје честим додирима брзо разноси промјене по површинама где су већ почеле. Саму болест није тешко препознати јер промјене имају карактеристичну златно - жуту боју што је посљедица пуцања пустула и изласка гноја на површину. Локализација је такође карактеристична: најчешће лице, затим врат, предио иза ушију и екстремитети. Оболење пролази без ожилјака и обично без компликација. Терапија је јасно издиференцирана и брзодјелујућа. Примјена антисептика, затим антибиотских масти, локално, и евентуално антибиотика пер ос (на уста) је врло ефикасна и санира оболење у раној фази болести чиме се у старту избегавају могуће компликације.

ЕКТИМА (ECTHYMA) је форма стрептококне инфекције која захвата дубље слојеве коже. Настанку погодују микротрауме, лоши хигијенски услови, потхрањеност и прутигнозна оболења (свраб). Јавља се на еритематозној (црвеној) и благој едематозној (оток) кожи где настаје везикулозно - пустулозна промјена која се смежурсава у красту испод које је улцерозна (гризлица) лезија са гнојним садржајем на дну, у дубљим слојевима коже. Просјечна величина оштећења је око два сантиметра у пречнику. Предилекциона мјеста болести су поткољенице, шаке и стопала, рјеђе бедра, глава и труп. Уколико постоје лезије ширих размјера може доћи до поремећаја општег стања са повишеном температуром, језом и малаксашћу. Болест се обично завршава попуњавањем гризлица гранулационим ткивом што даје атрофични ожилјак и појачану пигментацију на мјесту бивше промјене.

Др Бранко Ковачевић

ЉЕКОВИТОСТ ВОЋА И ПОВРЋА

ДУЊА

(Cydonia oblonga L.)

Сјеме од дуња је лијек за ублажавање кашља

Зрело сјеме од дуња се одавно употребљава за припремање топлог напитка за ублажавање кашља. Некад се ово сјеме користило у медицини, али су га потисле друге биљне слузне сировине, као што су бијели слез и салеп. Сјеме дуње садржи у спољашњем дијелу сјемењачи преко 20% слузи, која се лако расправља у води. Напитак се припрема од цијelog сјемена дуње: узме се 10 грама сјемена и 250 грама топле воде и послије поласата проциједи и пије.

Сок од истуцаног дуњиног сјемена може послужити као лијек за испуџале усне, пукотине на брадавицама дојки, опекотине, ранице, слузокоже уста и тд.

Сок од дуње даје се дјечији против досадних и упорних пролива. Сок се спровја цијећењем струганих зрелих и здравих дуња.

Сок од истуцаног дуњиног сјемена може послужити као лијек за испуџале усне, пукотине на брадавицама дојки, опекотине, ранице, слузокоже уста и тд.

Сок од дуње је пријатан и љековит напитак који освежава и јача слузницу уста, желуца и пријева.

Сјеме дуње треба да је здраво, са што мање изломљених комада. Ако је сјеме изломљено, односно исјечено, осјећа се у напитку јачи мирис и укус горког бадема. Напитак од дуњиног сјемена може се узимати 2 - 3 пута дневно по једна шоља или на сваки сат по једна кафена шољица, заслађена или незаслађена.

Овај благи биљни напитак добро дјелује не само на стицавање кашља, већ и код лаких запаљења горњих дисајних путева, као и код одређених жедничких и цријевних поремећаја. Напитак се употребљава и споља код опекотина, надражене коже, а добар је и за његу лица у виду маске и облога.

Слуз дуњиног сјемена користи се за израду неких кремова и лосиона за његу коже.

(Буро Ј. Јовановић: Воће и поврће – храна и лијек)

ПОЉОПРИВРЕДА

Хемијска средства за уништавање паразита проузроковача болести биљака, штеточина (инсеката, глодара и штетних птица) и корова називају се пестициди.

Према врсти организама које сузбијају, пестициди се дијеле на сљедеће групе:

- инсектициди - за сузбијање штетних инсеката
- акарициди - за сузбијање штетних прегљева или гриња
- нематоциди - за сузбијање штетних нематода
- родентициди - за сузбијање штетних глодара
- лимациди - за сузбијање штетних пужева
- фунгициди - за сузбијање гљива, проузроковача болести биљака
- бактерициди - за сузбијање бактерија, проузроковача болести биљака
- хербициди - за сузбијање корова.

Пестициди који се користе у савременој фитомедицини производе се у разним облицима и формулацијама: у облику прашива, течности, пасте, грануле, концентроване суспензије и мамаца. Сви препарati садрже тзв. активну супстанцу - хемијско једињење које токсично дјелује на паразите, штеточине и корове. Поред токсичне супстанце препарati садрже помоћне

ХЕМИЈСКА СРЕДСТВА ЗА ЗАШТИТУ БИЉА

нака и винове лозе) је сложене технологије, па без уске сарадње са регионалним и стручним службама није могућ избор одговарајућег пестицида, утврђивање времена и начина његове примјене, производња плодова без остатака пестицида, као и уштеда у раду и материјалу. Од посебног је значаја да продавци пестицида у пољопривредним апотекама буду стручна лица јер се ради о посебној врсти производа - отровима.

Постојећи прописи налажу да се пестициди држе у просторијама издвојеним од мјеста становљања човјека и стoke и складишта хране, сјевеног и садног материјала, воде, као и довољно безбедно од пожара.

При примјени пестицида треба се придржавати неких основних упутстава и то:

- Обавезно детаљно проучити упутство о примјени препарата;
- Проверити да није истекао рок примјене и да се његова примјена уклапа у рок примјене пред бербу плодова;
- Утврдити да ли је пестицид отрован за пчеле. Ако има опасности покосити траву у цвијету по воћњаку и винограду и обавијестити пчеларе у сусједству све до 3 km удаљености, најмање три дана пред прскање воћака или винограда. Стоку из третирања воћњака или винограда удаљити најмање за 20 дана;

- Прибор за спровједање чорбе и прскање мора бити чист а прављење течности за прскање извршити чистом водом и даље од бунара, појила за стоку, пчелињаке, канали за наводњавање, рибњаке, базене и сл.;

- Користити увијек свјеже спровједну течност и узимати количину препарата наведену у упутству. Одређену количину препарата најприје помијешати са мало воде а затим поступно уз мијешање, разблажити до потребне концентрације;

КОМБИНОВАНА ПРСКАЊА

У пракси је често потребно истовремено сузбијати болести и штеточине. У таквим случајевима најбоље је да се те дјелије врсте пестицида помијешају пред прскањем. Међутим, за ова комбинована прскања неопходно је познавање могућности мијешања пестицида, јер у противном могу изгубити ефикасност или изазвати ожеготине (палеж) на лишћу и плодовима. У принципу течни препарати се могу мијешати само са течним, а не са препаратима у праху. Но и ту има велики број изузетака, зато је неопходно проучити упутства за примјену где треба да пише са којим се препаратима не смију мијешати. Кад се праве мијешавине њих треба што прије (истог дана) употребити.

- Прскати да се окваси лице и наличје листа, а престати када вода почне да капље са листа и плодова. Прскати са одстојања од врха ка основи стабла, кад је сува биљка, кад нема вјетра и високих температура;

- Прскати ујутро прије росе или касно послије подне, а најбоље у смирају дана;

- Имати у виду опасност за поврће, гајеном у воћњаку или на сусједним површинама услед заношења капљица.

Јован М. Медиговић,
дипл. инг.

РАДИО

ПРОГРАМ РАДИО БУДВЕ

ПОНЕДЕЉАК

07.30-08.00 Глас Америке
08.15 Генерална најава Јутарњег програма
08.20 Вријеме и саобраћај (снимак из АМС ЦГ)
08.25-09.20 Актуелне информације, најаве дневних догађаја, разговори телефоном, јављање репортера
09.25 Рецепт Јутарњег програма
09.25-09.50 Блок народне музике
09.50 ШШШ
10.00 Вијести
10.10 Гост Јутарњег програма (разговор о актуелној теми)
10.30-10.45 Актуелности, информације, обавјештења, анкете и јављања репортера
10.50 Блок одјавних информација
10.55 Огласи (п)
11.05 Хит дана
11.35 Огласи (л)
12.00 Вијести
12.05 Најава екипе и преглед програма
12.30-13.30 Свјет у оку
13.30-14.00 Слободна Европа
14.00-14.30 Актуелности, обавјештења, јављања репортера
14.30-15.00 Арт култ
15.00 Вијести
15.05 Огласи (п)
15.20 Огласи (л)
15.30 Новости дана РЦГ
16.05 Најаве екипе и преглед програма
16.10 Спортска разгледница
17.00 Вијести
17.05-17.30 Блок народне музике
17.30 Будванска хроника
18.00 Путовања
19.00 Вијести
19.05 Огласи (п)
19.40 Огласи (п)
20.00 Најава екипе и преглед програма
21.00-22.00 Портрети (инф. маркет. емисија)
22.00-24.00 Музичко-забавни програм

УТОРАК

07.30-08.00 Глас Америке
08.15 Генерална најава Јутарњег програма
08.20 Вријеме и саобраћај (снимак из АМС ЦГ)
08.30-09.20 Актуелне информације, најаве дневних догађаја, разговори телефоном, јављање репортера
09.20 Рецепт Јутарњег програма
09.25-09.50 Блок народне музике
09.50 ШШШ
10.00 Вијести
10.10-12.00 Отворени студио Радио Будве
10.55 Огласи (п)
11.35 Огласи (л)
12.00 Вијести
12.05 Најава екипе и преглед програма
12.30-13.30 Свјет у оку
13.30-14.00 Слободна Европа
14.00-15.00 Дешавања у граду, гост у студију, тел. укуљчења
15.00 Вијести
15.05 Огласи (п)
15.30 Новости дана РЦГ
16.05 Најаве екипе и преглед програма
16.10-16.30 Актуелности, тел. јављања
16.30-17.00 Пет плус
17.00 Вијести
17.05-17.30 Блок народне музике
17.30 Будванска хроника
18.00-18.30 Актуелности
18.30-19.00 Беллишима
19.00 Вијести
19.05 Огласи (п)
19.40 Огласи (п)
20.00 Најава екипе и програма
20.30-21.30 Сурф-ФМ (о компјутерима)
21.30-22.30 Музичко-забавни програм
22.30-23.55 Приче о еротици

ПЕТАК

07.30-08.00 Глас Америке
08.15 Генерална најава Јутарњег програма
08.20 Вријеме и саобраћај (снимак из АМС ЦГ)
08.30-09.20 Актуелне информације, најаве дневних догађаја, разговори телефоном, јављање репортера
09.20 Рецепт Јутарњег програма
09.25-09.50 Блок народне музике
09.50 ШШШ
10.00 Вијести
10.10 Гост Јутарњег програма (разговор о актуелној теми)
10.30-10.45 Актуелности, информације, обавјештења, анкете и јављања репортера
10.50 Блок одјавних информација
10.55 Огласи (п)
11.05 Хит дана
11.35 Огласи (л)
12.00 Вијести
12.05 Најава екипе и преглед програма
12.30-13.30 Свјет у оку
13.30-14.00 Слободна Европа
14.00-15.00 Догађаји из свијета музике, филма и спорта
15.00 Новости дана РЦГ
15.20 Огласи (п)
16.05 Најаве екипе и преглед програма
16.10-17.00 Блок народне музике
17.00-18.00 Забавно поподне
18.00-18.30 Животињско царство
19.00 Огласи (п)
19.40 Огласи (п)
20.00 Најава екипе и програма
20.30-21.30 Кеџ
22.00-23.55 Јубав преко жице

СРИЈЕДА

07.30-08.00 Глас Америке
08.15 Генерална најава Јутарњег програма
08.20 Вријеме и саобраћај (снимак из АМС ЦГ)
08.30-09.20 Актуелне информације, најаве дневних догађаја, разговори телефоном, јављање репортера
09.20 Рецепт Јутарњег програма
09.20-09.50 Блок народне музике

НЕДЈЕЉА

07.30-08.00 Глас Америке
08.15 Генерална најава Јутарњег програма
08.20 Вријеме и саобраћај (снимак из АМС ЦГ)
08.30-09.20 Актуелне информације, најаве дневних догађаја, разговори телефоном, јављање репортера
09.20 Рецепт Јутарњег програма
09.25-09.50 Блок народне музике
09.50 ШШШ
10.00 Вијести
10.10 Гост Јутарњег програма (разговор о актуелној теми)
10.30-10.45 Актуелности, информације, обавјештења, анкете и јављања репортера
10.50 Блок одјавних информација
10.55 Огласи (п)
11.05 Хит дана
11.35 Огласи (л)
12.00 Вијести
12.05 Најава екипе и преглед програма
12.30-13.30 Свјет у оку
13.30-14.00 Слободна Европа

СПОРТ

У СУСРЕТ МЕЂУНАРОДНОЈ БРДСКОЈ ТРЦИ „БУДВА 2002“

СВЕ СПРЕМНО ЗА ЈОШ ЈЕДАН СПЕКТАКЛ

● Јуриши на рекорд стазе који је прошле године постапао Ишајан Марсино Ђерваси, који је стазу Будва - Лапчићи (23. новембра 1980.) возео је прва брдска ауто-трака Будва '80. На стази дугој десет километара најбржи је био Зоран Фемић поставивши при том тадашњи рекорд стазе 13:04,10 возећи просечном брзином 96,12 километара на час. Прошле године, на нешто краћој стази (дужина стазе 9000 метара) просечна брзина најбољег југословенског возача Горана Асановића износила је 04: 22,129 километра на час. Можда овај податак најбоље осликају револуцију која се догодила за само двадесет година у аутомоту спорту на овим просторима.

Прошлогодишња трка окупила је сам крем југословенског аутомобилизма. На старту трке на Завали нашао се ас до аса, а поред стазе окупиле су се хиљаде љубитеља брзих аутомобила и одважних возача. Организатор прошлогодишње трке био је АМД "Будва" уз несебичну помоћ: АМС Црне Горе и Ауто мото спортског клуба "Будва-Младост". Међутим, овогодишњу трку у потпуности организује Ауто мото друштво "Будва" потпомогнуто генералним спонзором "Интерспидом" из Београда.

И за овогодишњу трку влада велико интересовање како међу најбољим југословенским возачима, тако и љубитељима ауто-мото спорта у читавој Црној Гори, тако да ће резултати прошлогодишњих побједника наћи на великој провери.

ПРОШЛОГОДИШЊИ ПОБЈЕДНИЦИ

У класи I побиједио је Петар Ључић (Младост-Будва) 05:16,361, Класи

II Јарко Терзић (Ловћен осигурање) 05:01, 952, Класи III Милутин Вујшић (Ловћен осигурање) 04:42,473, Класи IV Небојша Атанацковић (Центар - Бобан Београд) 04:45,822 и Класи V Горан Асановић (Младост-Будва) 04:22,129.

КАРАКТЕРИСТИКЕ СТАЗЕ

Дужина стазе је 9000 метара.

Висинска разлика је 624 метар, а висински успон креће се између 6 и 8 %. Подлога трaze је асвалтна, најужи дио пута износи шест метара, а у кривинама осам метара. Лијевих кривина има 28, а десних 26. Стаза је у већем дијелу прегледна за вожњу, а два правца омогућују развијање великих брзина.

Драган Кларић

РУКОМЕТАШИ БУДВЕ ПОНОВО ОСТАЛИ БЕЗ ГОТОВО КОМПЛЕТНОГ ТИМА

ВЕТЕРАНИ СА САМО СЕДАМНАЕСТ ГОДИНА

● И ове године настапава сеоба младих рукометаша ● Док једни одлазе на даља школовања, други на послужење војног рока на њихова мјеста ускаку младићи из кадетске саставе

чиниће седамнаестогодишњици предвођени Мирком Милашевићем.

- Немојни смо да зауставимо играче који жеље да наставе школовање у другом граду. То у ствари не желимо. Свима настојимо да поногнемо око избора клуба у граду где студирају.

Клуб о њима води рачуна свјестан да ће се кад тад они поново вратити у Будву, било као играчи или чланови управе. Поред тога ове године су четири играча пошли на послужење војног рока - изјавио је тренер Брано Божовић.

Будванске су пред почетак првенства напустили Слободан и

Жељко Стојановић, Петар Вујовић, Мартин Сеновић, Борис Чукић, Желько Кнежевић, Ратко Сукновић, Филип Мартиновић, Милорад Делић и Раде Бубања.

Поред рукометаша, ове сезоне по први пут и младе рукометашице Школе рукомета Будва наступиће у републичкој рукометној лиги.

Како сада ствари стоје будвански рукомет не треба да брине за своју будућност.

Док једни одлазе, други млађи и још боли заузимају њихова мјеста, а нови пионери започињу рукометну каријеру, и тако у недоглед.

Д. К.

СПОРТ

МЕЂУНАРОДНИ ТУРНИР „ДАНИ ОДБОЈКЕ – БУДВА 2002“

ПЕХАР ОТПЛОВИО ЗА БАРИ

- Другојаши из Барија ъба дел Кола надиграо водеће шампионе
- Одбојкашима Будванске ривијере прашало "скромно" шреће мјесец

Четрнаест по реду турнир "Дани одбојке - Будва 2002", одигран 11. и 12. октобра, окупио је сам крем југословенске одбојке увећан за екипу ъба дел Кола из Барија, члана друге италијанске лиге. Већ на отварању турнира одбојкаши из Барија предвођени бившим коректором југословенске репрезентације Владимиrom Батезом и Венецуелцем Јусе Матеусом, мудро са клупе вођени нај-креативнијим тренером на свијету Ди Пинто Вићенцом, побиједили су фаворизовани тим Војводине 3:1 (19:25, 25:21, 25:21, 34:32).

У другој полуфиналној утакмици одбојкаши Црвени звезде за само седам дана нанијели су други пораз одбојкашима Будванске ривијере, овај пут резултатом 3:2 (18:25, 26:24, 24:26, 25:23, 16:14). Ријешени да Брђевићу и друговима врате дуз за новосадски пораз одбојкаши Будванске ривијере горопадно су започели утакмицу и за нешто више од 15 минута приморали играче у црвено-бјелим дресовима на предају први сет резултатом 25:18. Међутим, уласком у игру ветерана југословенске одбојке Дејана Брђевића слика на терену се из основе промијенила. У преостала четири сета вођена је равноправна борба. Ипак, послије више од два сата игре, спретнији, али и у савијим завршницама сетова и срећнији, били су гости из Београда и заслужено изборили мјесто у финалу.

У утакмици за треће, утјешно, мјесто одбојкаши

игра омладинаца: Јована Ђулафића, Милоша Никића и Младена Матковића којима је тренер Цветко Пајковић указао повјерење. У финалној утакмици играчи ъба дел Кола очитали су лекцију и одбојкашима Црвени звезде. Тренер Ди Пинто Вићенце скенерски је снимио и прописао рецепт како треба играти и на који начин зауставити: Васића, Ракића, Милетића и остale одбојкаше Црвени звезде. На другој страни Владимир Батез и Јосе Матеус представљали су нерјешиву енigmу за изабранике тренера Жељка Булатовића.

БУДВАНСКА РИВИЈЕРА - ВОЈВОДИНА 3:0 (28:26,

Драган Кларин

МЕДИТЕРАНСКИ СПОРТСКИ ЦЕНТАР НИЈЕ РЕЗЕРВИСАН САМО ЗА СПОРТИСТЕ

СРЕДЊОШКОЛЦИ, ПА СПОРТСКИ КЛУБОВИ

- У маказама дујова – спортски клубови дујују МСЦ, а МСЦ Електродистрибуцији за уштеђену спрјују
- Средњошколци ће халу корисити за наставу физичкој васпитања јећи часова дневно
- За клубове скучији и тренинзи и ушаки

Међу првим одлукама које је донио Управни одбор јавног предузећа Медитерански спортски центар била је одлука о приоритетима коришћења сале. Приоритет је добила средња школа "Данило Киш" која има преко 1.400 ученика а нема салу за физичко васпитање. Средњошколци, тако, ове школске године наставу у Медитеранском спортском центру могу да имају од 7:30 до 10 часова прије подна и од 13:30 до 16 часова послије подна. Други приоритет су спорчки клубови, одбојкашки клуб Будванска ривијера, кошаркашки клуб Могрен и рукометни клуб Будва, којима је хала потребна за тренинге и утакмице. Рекреативци, лица из гра-

ђанства и друге спортеске екипе, халу ће моћи да користе једино ако буде слободних термина, односно ако тада не буду планирани термини за наставу средњошколца или приоритетне спортеске клубове.

Управни одбор МСЦ утврдио је и нови цјеновник услуга. Пословљање Медитеранског спортског центра највише оптерећују дугови. Вршилац дужности директора Ранко Багарић каже да је преузимањем дужности средином августа затекао дуг од 77.401 евра. Одбојкашки клуб Будванска ривијера дуговао је 32.620 евра, кошаркашки клуб Могрен 21.640 евра, рукометни клуб Будва 15.186 евра и Министарство прорсјете 7.955 евра. С друге

странице МСЦ дугује Електродистрибуцији 51.500 евра за уштеђену струју и још 3.500 евра за четврту рату за издавање електро сагласности.

- Уколико би клубови измирили своја дуговања Медитерански спортски центар могао би платити дуг Електродистрибуцији, али и да изведе неке радове у хали како би се освјешио овај спорчки објекат - каже Багарић о финансијским тешкоћама које увек отежавају послове МСЦ.

Поред издавања хале Медитерански спортски центар има приходе и од новоизграђених локала у до-грађеном дијелу и од "Билијар клуба" који је радио издат на период од десет година. Закупнина за "Билијар клуб" је 1.000 а за пет нових локала, који су такође радије издати, 2.591 евро мјесечно. Из општинског буџета ове године Медитерански спортски центар није имао никаквих уплати, а извесна средства очекују се по усвајању ре-баланса Буџета.

В. М. С.

ЦИЈЕНЕ УСЛУГА

По одлуци Управног одбора од 5. септембра важе нове цијене услуга МСЦ. Један час за тренинге клубова из града кошта 40 евра, за званичне утамице 100 евра, за тренинге млађих селекција 20 евра, за утакмице млађих селекција у дневним терминима 50 евра, за тренинге гостујућих екипа 80 евра, а један час за рекреативце кошта 50 евра.

У СУСРЕТ НОВОЈ ОДБОЈКАШКОЈ СЕЗОНИ

- Оглазак Козића, Кардаша, Зајерића, Ворка-тића, Томића и Мијовића је још велики али не и недогодни
- Новосадски шампанд Гавранчић – Ристић, уз Јо-враћника Николића, не замјењиве Марковића, Мајдака, Перешића и Јановића тајанција за јоновину јуриши на шампионску шишшулу

Са дosta измијењеним саставом, поготово првом поставом, одбојкаши Будванске ривијере улазе у предстојећу сезону. И по-ред тога из тabora бивших шампиона и актуелних освајача Купа Југославије поручују да је и нови састав у стању да испуни шампионске амбиције. Познаваоци одбојкашких прилика прогно-зирају да улазимо у једно од најнеизвјесnijih првенstava u претеклих десетак година. Апсолутног фаворита нема, мада се блага предност даје новосадској Војводини. Одбојкаши актуелног првака Будућnosti из Подгорице први су започели припреме а фина, завршне радове, обавили у Грчкој. Поред Будванске ривијере ту су још београдски клубови: Црвена звезда са Дејаном Брђевићем и увијек неуједни Партизан. Међутим, не смје се заборавити ни Млади радник, по-готово не у Пожаревцу.

У овогодишње првенство Будвани улазе са новим шефом стручног штаба Цветком Пајковићем. Добро је познато да је про-теклих година бивши тренер Веселин Вуковић све конце, у и око тима, чврсто држао у својим рукама. Да ли ће то моћи да уради и Цветко Пајковић или ће дио обавеза поди-

НОВИ ТИМ – СТАРЕ АМБИЦИЈЕ

Тешко је повјеровати да ће Синиша Гавранчић и његова алтернатива Милош Марковић, својом младошћу и талентом, бити у стању да адекватно надомјести Козићем осуство. Младен Мајдак ће ове године сам на мјесту коректора подијети највећи терет. За разлику од прошлогодишње, ове сезоне неће имати право ни на одмор, јер на клупи нема адекватне замјене.

Дружији састав – исчи циљ: ОК Будванска ривијера

Николић и Драган Ристић адекватно замјенити, дојуће незамјењиве, Вадима Кардаша и Хамзу Затрића, показаће већ прве утакмице. Искуство је на страни Николића и Ристића, а уграпност можда на страни Кардаша и Затрића. Једно је сигурно овогодишњој игри недостајаће искуство и луцидност Страхиње Козића.

Д. Кларић

БАРСКИ РУКОМЕТАШИ СЕ ВРАТИЛИ У ЕЛИТНО ДРУШТВО

- Повољан вјештар у једра Морнара
- Прволикаши из Бара се кадровски и шрафчија појачао
- Југословенска суперлига штаљаво започела

Послије четири године барски Морнар се вратио у Прву лигу. Сходно томе Барани су кренули у озбиљну кадровску и играчку реконструкцију. Болест је учинила да се мало измакне Новица Вучковић, најзаслужнији човјек, заједно са трофејним тренером Зораном Радојчићем, за успјех барског рукомета почетком деведесетих година и велики успјех седам годинама када је Морнар два пута представљао СР Југославију у европским куповима - у Купу градова доспио је до трећег кола, а у Купу купова до другог. Оба пута је достојанствено представљао нашу земљу.

Вучковић је сада спорчки директор клуба, а предсједничку фотељу уступио је Жарку Павићићу, директору реномираног грађевинског предузећа "Завод за изградњу Бара". Потпредсједници клуба су Зарија Франовић, директор ЈП "Комуналне делатности" и Слободан Петровић, власник предузећа "Порцеланос". Генерални секретар клуба је и даље Марица Јовићић.

По ријечима дугогодишњег играча, а сада тренера Милана Радовића

МОРНАР ПОНОВО У ПРВОЈ ЛИГИ

циљ Морнара јесте опстанак уколико се, до краја, буде играло у заједничкој лиги или пласман у јединствену југословенску лигу, ако се, ипак, оформи најприје елитна Црногорска лига. Јер, очигледно је да нешто не штима у суперлиги. Од три кола, што се тиче Морнара, одиграно је само једно. Барани су у првом колу поражени на свом паркету, у сали ОШ "Југославија" од Југопетрол Железничара из Ниша са 32:24 (14:11), у другом колу нису путовали у Шабац, пошто славна Металопластика, за сада, не жели да се такмичи у оваквој суперлиги, у којој се ништа не зна (народски речено - ни ко пије ни ко плаћа), а мач трећег кола са Јаддином у Бару одложен је два дана прије заказаног термина једним телеграмом из Рукометног савеза Југославије, у којем стоји да се осам првотимаца екипе из Јаддине, наводно, отровало храном.

- Колико сам био задовољан што је, коначно стартовала југословенска лига, толико сам сада

разочаран - ништа се, изгледа, не мијења. Док су неки људи у РСЈ и РСЦГ, нема среће за руко-мет у овој земљи - мештаратења ће се настављати, разочарано прича директор Морнара Новица Вучковић.

Иначе, нови играчи Морнара су бекови Станков из Врбаса и Божовић из Никшића, који је играо за Југовић и Беране, па pivot Драганић из Никшића и десно крило, љеворуки Ћетињанин Абрамовић. Ту су и млади играчи, повратник Пејовић и Фушић из Мојковца, који ће, уз старосједиоце, голмане Симића и Милошевића, те Зорана и Веселина Ивановића, Јоветића, Клименка, Кујовића и ветеране Тошића и Поповића, бити у конкуренцији за стартну седморку.

Упркос свему, бољи дани за најквалитетнији и најтрофејнији барски спорт у посљедњој деценији прошлог вијека, опште је увјерење међу пријатељима руко-мета у граду подно планине Рујмије, сигурно долазе.

Милан Вујовић

СПОРТ

АКЦИЈА БРАТСТВА ПРАВОСЛАВНЕ ОМЛАДИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ И САВЕЗНОГ СЕКРЕТАРИЈАТА ЗА СПОРТ И ОМЛАДИНУ

ТРОЈКОМ ПРОТИВ ДРОГЕ

Ученици пет средњих и 11 основних школа из Котора, Рисна, Херцег Новог, Будве и Тивта су се почетком октобра у спортској дворани "Жупа" у Тивту такмичили у шутерију тројки. Организатор такмичења које је носило назив "Тројком против дроге" било је Братство православне омладине Црне Горе "Свети Архангел Михаило", а покровитељ Савезни секретаријат за спорт и омладину, који је такмичење у Тивту уврстио у актуелни програм "Лојте у школе-дједа нас моле". Акција која је реализована у четрдесетак општинама остварила је свој примарни циљ и у Тивту - склањање омладине са улице, популаризацију кошарке и донацију лопти школама.

У конкуренцији основних школа побједнички пехар освојила је екипа Рисна, друга је била основна школа "Његош" из Котора, а трећа "Дашо Павићић" из Херцег Новог. Код средњошколца најуспешнији шутери били су ученици из Будве, другопласирана је била екипа Котора, а треће место освојили су Тивчани. Најбољи стријелац у конкуренцији основаца био је Милош Кривокапић из Рисна, а најпрепријатији средњошколац Златко Јанковић из Тивта. Учесницима су након такмичарског дијела програма подијељене мајице и школски прибор, а овом

ФУДБАЛСКИ МЕЧ ИЗМЕЂУ ОРУЖАНЕ И СЕДМЕ СИЛЕ**СТАРЈЕШИНЕ БОЉЕ ОД НОВИНАРА**

Поводом 5. октобра - дана 83. морнаричко-пешадијске, моторизоване бригаде у Бару, на терену за мали фудбал касарне "Народни херој Перо Петковић", одиграна је пријатељска утакмица између старјешине гарнизона Бар и барских новинара.

Играло се два пута по 20 минута. Новинари су пружили снажан отпор старјешинама ВJ, међу којима је било највише младих потпоручника. У финишу је дошла до изражала боља физичка припремљеност младића у сиво-маслиновом дресу, који су, када се "ломио" резултат, постигли два гола и забиљежили победу 6:3 (2:1). Најбољи играч на терену био је голман Драган Стојановић, дописник подгоричког "Дана" из Бара, некадашњи чувар мреже Морнара и Петровац. Он је новинаре, посебно при kraju сусрета, спасио убиједљивог пораза. Утакмица је била максимално борбена, али фер. Иначе, војници у публици су дискретно навијали за своје старјешине, али су аплаузом поздравили и сваки добар потез новинара.

Пред око стотину гледалаца судио је Милашинова.

М.В.

**ПРЕПЛАТИТЕ СЕ НА
Приморске
новине**

ЈОШ ЈЕДАН УСПЈЕХ БУДВАНСКИХ БОЋАРА**МАИНИ ПОНОВО ПРВАЦИ ЈУГОСЛАВИЈЕ**

• **Ни високи пораз у првој утакмици ћеј-офа у Херцег Новом није их поколебао**

Ноћ за памћење, ноћ за незаборав - рекли би спорчки новинари извјештавајући са хичкоковске завршнице неког финала, у било којем спорту, где се промовише нови, или овјерава стари, шампион државе. Одједно у југословенском боћању није одиграна завршница првенства као овогодишња. У борби за шампионску титулу остала су двије најбоље југословенске екипе. Актуелни шампион Маини и херцегновски Вал - Зетатранс. Све је почело како не треба за актуелне прваке. На боћарским зоговима на "Шкверу" у првом мечу, 23. септембра, Новљани су наговестили драматично финале и примопредају шампионске титуле. Послије десциплина: тројке и пар повели су 4:0. Међутим, пролом облака прекинуо је започету игру Гојковића и другова. Наставак је заказан за 24 сата. Очекивало се да ће киша расхладити захтвале боћаре из Херцег Новог, а отријезнити Будванске. Ипак сјутра се наставила иста прича. Поново добра игра домаћина на једној, а нервозна и неуобичајена игра Будвана на другој страни. Крајњи епилог, 12:4 за Вал-Зетатранс.

Реванши, кога су многи проглашавали пуком формалношћу, заказан је за седам дана на боћарским теренима Словенске плаже у Будви.

Сигурни у своју победу

Славље шампиони

Новљани су у Будву допутовали са бројним скупом новинара. Ваљало је овековечити шампионску титулу. Јер плус осам са "Шквера" сматрали су недостижним.

Међутим, тако нису мислили: отац и син Вуксановић, Минић, Петковић, Рајић, Газивода, Рашовић и Анђушић. Вјеровали су у себе, свој успех, а то је већ било пола успјеха. Ређали су дин

циплину за дисциплином и побједу за побједом. Код нејероватних 12:0 и овогодишња боћарска прича, боље рећи драма, улазила је у завршницу. Било је већ тада јасно да су боћари Маина успјели у ономе у шта су многи сумњали. Задржали су шампионску титулу. Пехар који је стајао на столу поред боћарских стаза поново је унешен у просторије

БОЋАРИ КОД ПРЕДСЈЕДНИКА ОПШТИНЕ

Послије освајања друге узастопне титуле првака државе, предсједник општине Весна Радуновић са својим најближим сарадницима примила је такмичаре и руководство боћарског клуба Маине.

- Хвала вам што сте још један пут спорску јавност посјетили да се наш град препознаје по спорту и врхунским спорским

результатима. Доказали сте да се и без великих финансијских срестава могу постићи врхунски резултати. На вашем путу ка новим успјесима, у оквирима могућности, рачунајте и на помоћ Општине - истакла је предсједница Весна Радуновић предајући представницима клуба чек на 2000 евра.

Д. К.

ПОСЛИЈЕ ДРУГОГ ТУРНИРА „МЕМОРИЈАЛ ЗОРАН ГОПЧЕВИЋ“ У КOTORУ**ЛЕГЕНДА О ЗОРАНУ ТРАЈЕ**

• Учествовало шест штепушно најбољих екипа у Југославији, а прво мјесечно освојио Приморац - Југоштрол

Прије нешто више од двије године у Суботици, на тренингу ватерполиста Спарта-ка чији је био тренер, изненада је преминуо у 45. години Зоран Гопчевић, легендарни ас југословенског ватерпола, најбољи изданак овог спорта који је рођен у Котору. Нестанак Гопчевића са животне сцене само је преселио у легенду сјећање на његову спорску величину, човјекољубље, дјечачку приснот, популарност...

Име Зорана Гопчевића

присутно је на свим тачкама свјета где се окупљају ватерполо посленици, о његовим потезима, головима, медаљама, освојеним на Олимпијади, европском и свјетском првенству, Медитеранским играма, зна се одавно, а колеге из базена рада га се сјећају и помињу са уважавањем и пијететом.

Неки од њих нашли су се посљедњег дана турнира у Котору око гроба Зорана Гопчевића у Ораховцу, код цркве Светог Ђорђа да буџетом цвијећа оките почивашице дивног човјека и великог друга и пријатеља, уз то истинског патријоте и спортисту аса.

А, у базену у Котору води

ла се жестока борба за тро-

Прерани одлазак - Зоран Гопчевић

Котору или Херцег - Новом у односу на Београд не треба ни говорити. Дакле, велика "тројка" стасава на ватерполо сцени, већ од 26. октобра почеће борбе за бодове, од 22. до 24. новембра два полуфинална турнира за Куп Југославије, а мјесец дана касније биће финале Купа Југославије.

Екипе које су учествовале на турниру у Котору, осим водеће тројке, такође су показале напредак у игри. Поглавар Будванске ривијере која је новим, младим ватерполистима добила свјетину, брзину у игри, полет па уз искусне Суботића, Никчића и Милинића може да рачуна на стабилну позицију у новом првенству, мада ће Црвена Звезда и Ниш Класик бити много опаснији него што су показали у Котору где су играли некомплетно.

У сваком случају предстоји врло занимљиво такмичење у ватерполо шампионату чиме ће овај спорт, вјероватно, побудити веће интересовање гледалаца, бар из средине чији клубови учествују у такмичењу.

Д. Давидовић

МАРКЕТИНГ

Књаз Милош ад
БУКОВИЧКА Бања - Аранђеловац
ПРОДАЈНИ ЦЕНТАР
БУДВА

Минерална вода
СОКОВИ
Пића других производача

Продавни центар у Астрији Грађанској
 Тел: (086) 751 297, Факс: 452 518

Дисконтуј Еудви. ЦДС Надвојићи
 Тел: (086) 452 573

Koiova DONNA

Koiova Donna je tokom 30 godina tradicije postala simbol dobrog ukusa za ljubitelje ribljih specijaliteta.

Telefon za rezervacije:
 086/ 451-531
 069-330-332

U srcu gradske luke.

XXL MASTER KLUB

- музички хитови
- производње 1970 - 2002
- MP3
- POP ROCK, REGGAE, HOUSE, TRIBAL, TECHNO
- VIDEO FILMOVI
- DIVX FILMOVI
- ПРЕКО 2500 НАСЛОВА

СВАКОГ ДАНА ОД 17 - 20
KONTAKT 069-517-528

BUDVA SCI

VAS PARTNER

SHOP COMMERCE INTERNATIONAL

ПРОДАЖНО МАГАЗИНОВИ (086) 325-271
 ИМ "КАМЕЛІЈА" КУЋИЦА (086) 325-271
 ИМ "БЕЗБОД" РИДА ВОЛЈЕ (086) 325-270

У САДАШЊИМА НАЈБОЉИМА:

- СРБИЈСКИ САДРЖАЈ
- САДРЖАЈЕВИ
- КУЛИНАРИЈА
- КУПЧИЋИ / РЕДИОНЦИ
- ХАНДЕЛАРСКИ БАРИСТАЦИ
- ЈАВНОСТ / ОБИЋАЈА УЕДИНА

ЗА ОСНОВНИЈА ПЛАСАНИХ 4-10% ПОНОВНО
 ПРЕДСТАВЉАЈУ САДАШЊИМ САДРЖАЈЕМ

VAS SCI BUDVA